

Møte torsdag den 4. juni 2009 kl. 10

President: Thorbjørn Jagland

Dagsorden (nr. 94):

1. Interpellasjon fra representanten Åse Gunhild Woie Duesund til arbeids- og inkluderingsministeren:

«Lønnsforskjellene har blitt større de siste årene, ifølge Det tekniske beregningsutvalget for lønnsoppgjørene. Rapporten fra Fordelingsutvalget bekrefter dette. Økte lønnsforskjeller kan være problematisk fordi det kan svekke den grunnleggende følelsen av tillit og samhold mellom innbyggerne, noe som viser seg å være avgjørende for samfunnsutviklingen når det gjelder forhold som kriminalitet, utdanningsnivå, helse og generell trivsel og livskvalitet. Økte lønnsforskjeller kan ikke minst være en utfordring i et fattigdomsperspektiv, fordi flere kan føle at man faller utenfor samfunnet ved at man ikke har råd til å delta i ulike aktiviteter på linje med andre. Dette handler med andre ord om den grunnleggende samfunnsutviklingen og kampen mot fattigdom.

Hva vil Regjeringen gjøre for å motvirke fortsatt økte lønnsforskjeller?»

2. Interpellasjon fra representanten Åse Gunhild Woie Duesund til arbeids- og inkluderingsministeren:

«Den kraftige svekkelsen av norsk og internasjonal økonomi det siste året har medført sterk økning av arbeidsledigheten, også i Norge. Tall for ledighetsutviklingen viser at unge arbeidstakere og arbeidssøkere er aller hardest rammet. I april i år var ledigheten i gruppen 20–29 år mer enn doblet på ett år. I tillegg rammes mange lærlinger av permitteringer. Norge har fortsatt lav samlet ledighet sammenlignet med andre land, men andelen blant de ledige som utgjøres av unge, er blant de høyeste i Europa. At terskelen inn til arbeidslivet øker særlig mye blant de yngste, er svært bekymringsfullt. Tiltaksgarantien for 20–24-åringer som har vært ledige i mer enn seks måneder, er neppe egnet som hovedstrategi for å motvirke denne utviklingen.

Hva vil Regjeringen foreta seg for å unngå at unge arbeidssøkere blir tapere i arbeidsmarkedet, både i absolutt og i relativ forstand?»

3. Forslag fra stortingsrepresentant Robert Eriksson på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 15. mai 2009 (jf. Innst. O. nr. 67):

«Stortinget avviser ny alderspensjon og ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med de nødvendige lovendringer i dagens pensjonssystem. Det bes om at Regjeringen fremlegger endringer som ivaretar følgende hensyn:

- Fjerne avkortingen i grunnpensjonen for gifte/samboende pensjonister slik at alle får 100 pst. grunnpensjon uavhengig av sivilstand.
- Øke pensjonsopptjeningen fra 3,00 til 3,50 pensjonspoeng for ulønnet omsorgsarbeid.
- Innføring av pensjonsopptjening for avtjent verneplikt.

- Innføre en ordning hvor minstepensjonen avkortes med 80 pst. av opptjent inntektspensjon.
- Øke minstepensjonen til 2 G, slik at særtillegget økes fra 74 pst. (lav sats) til 100 pst. av G, og fra 94 pst. (høy sats) til 100 pst. av G.
- Innføre fleksibelt uttak av pensjon fra fylte 62 år og at det legges til rette for at man kan kombinere arbeidsinntekt og pensjon uten at det skal føre til avkorting av pensjonsutbetalingene.
- Sørgje for en praktisering av samordningsloven, slik at ingen taper på å ha opptjent pensjonspoeng i folketrygden (negativ effekt).»

4. Innstilling fra Stortingets presidentskap om endringer i Stortingets forretningsorden (endringer i komitéstrukturen)

(Innst. S. nr. 256 (2008–2009))

5. Innstilling fra næringskomiteen om Noregs deltaking i europeiske romfartsprogram

(Innst. S. nr. 274 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 49 (2008–2009))

6. Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingebrigt S. Sørfonn og Hans Olav Syversen om å styrke hensynet til verdiskaping og regelforenkling ved å samle ansvaret for næringslivsrelaterte lover i ett departement

(Innst. S. nr. 272 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:67 (2008–2009))

7. Innstilling fra næringskomiteen om Entra Eiendom AS

(Innst. S. nr. 264 (2008–2009), jf. St.meld. nr. 29 (2008–2009))

8. Innstilling fra næringskomiteen om endring i statsbudsjettet for 2009 under Fiskeri- og kystdepartementet (garantiar for driftskreditt til fiskerinæringa)

(Innst. S. nr. 275 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 66 (2008–2009))

9. Referat

Sak nr. 1 [10:01:16]

Interpellasjon fra representanten Åse Gunhild Woie Duesund til arbeids- og inkluderingsministeren:

«Lønnsforskjellene har blitt større de siste årene, ifølge Det tekniske beregningsutvalget for lønnsoppgjørene. Rapporten fra Fordelingsutvalget bekrefter dette. Økte lønnsforskjeller kan være problematisk fordi det kan svekke den grunnleggende følelsen av tillit og samhold mellom innbyggerne, noe som viser seg å være avgjørende for samfunnsutviklingen når det gjelder forhold som kriminalitet, utdanningsnivå, helse og generell trivsel og livskvalitet. Økte lønnsforskjeller kan ikke minst være en utfordring i et fattigdomsperspektiv, fordi flere kan føle at man faller utenfor samfunnet ved at man ikke har råd til å delta i ulike aktiviteter på linje med andre. Dette handler med andre ord om den grunnleggende samfunnsutviklingen og kampen mot fattigdom.

Hva vil Regjeringen gjøre for å motvirke fortsatt økte lønnsforskjeller?»

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [10:02:21]: Jeg ønsker med denne interpellasjonen å rette oppmerksomheten mot noen grunnleggende trekk i samfunnsutviklingen. Det handler om at lønnsforskjellene har blitt gradvis større de siste årene. Blant annet bekrefter rapportene fra Det tekniske beregningsutvalget for lønnsoppgjørene dette. Dette skyldes trolig ikke at gruppene med de lave lønningene har fått lavere lønninger. Vi vet samtidig at topplederne har opplevd en sterk lønnsøkning de siste ti årene, men siden disse utgjør en liten andel av den totale arbeidsstyrken, vil den observerte lønnsøkningen trolig være drevet fram av lønnsveksten hos andre høylønnsgrupper på mer generell basis.

Økte lønnsforskjeller kan være problematisk i et overordnet samfunnsperspektiv fordi det kan svekke den grunnleggende følelsen av tillit og samhold mellom innbyggerne, noe som viser seg å være avgjørende for samfunnsutviklingen når det gjelder forhold som kriminalitet, utdanningsnivå, helse og generell trivsel og livskvalitet.

Økte lønnsforskjeller kan ikke minst være en utfordring sett i et fattigdomsperspektiv, fordi flere kan føle at man faller utenfor samfunnet ved at man ikke har råd til å delta i ulike aktiviteter på linje med andre. Dette handler med andre ord om den grunnleggende samfunnsutviklingen og kampen mot fattigdom.

Hva er så bakgrunnen for de økte lønnsforskjellene? Det kan ikke utelukkes at dette kan ha med større, grunnleggende internasjonale trekk å gjøre knyttet til globalisering og en større grad av internasjonal arbeidsdeling. For det første har en rekke land som Kina, India og land i den tidligere Sovjetblokken nylig åpnet opp for handel og utenlandsinvesteringer og blitt integrert i verdensøkonomien. Richard Freeman ved Harvard University anslår at dette har doblet arbeidsstokken på det globale arbeidsmarkedet, fra 1,5 milliarder til 3 milliarder arbeidere. Disse landene har tilført lite kapital, slik at det totalt sett har blitt flere arbeidstakere i forhold til kapital i verden. Dette vil i utgangspunktet redusere lønningene.

For det andre har mange fattige land fått stadig mer høyt utdannet arbeidskraft. Kina og India utdanner 1,2 millioner ingeniører og vitenskapsmenn hvert år. Dette er tre ganger så mye som for ti år siden, og like mange som USA, EU og Japan utdanner til sammen i løpet av ett år.

For det tredje produserer utviklingslandene stadig mer kapitalintensive produkter. Ifølge OECD gikk Kina i 2004 forbi USA som verdens største eksportør av IT-varer. Landet importerer riktignok mange av de mest avanserte delene til disse datamaskinene, mobiltelefonene og DVD-spillerne. Men inntrykket av u-land som råvareeksportører må altså nyanseres.

Dette gjør at handel øker konkurransen og reduserer lønnsnivået også i kapitalintensive næringer med høyt utdannet arbeidskraft. Det er ikke bare kundetelefontre og enkel databehandling som kan settes ut til fattige land. Ulike former for dataprogrammering, medisinsk diagnostikk, industridesign, juridiske tjenester, finans- og forretningsrådgivning blir nå utført i Kina og andre lavkostland. Ny informasjonsteknologi og nedbygging av handels- og investeringshindringer gjør dette mulig.

Forskning fra USA viser at redusert fagforeningsgrad og økt innvandring også har bidratt til denne utviklingen, selv om teknologisk endring trolig har bidratt mest.

De rikeste er blitt rikere i Norge siden 1990-tallet. Lavtlønte har dessuten tapt i forhold til gjennomsnittsinntekten. Vi kan ikke utelukke at dette skyldes mange av de samme faktorene som i USA.

Men veksten i lønnsforskjellene i Norge og Norden har heldigvis vært betydelig mindre enn i USA. Den nordiske modellen har tross alt vist seg å være robust i møte med tiltagende globalisering i etterkrigstiden, dette til tross for at de nordiske landene har vært mer åpne for handel og utenlandsinvesteringer enn de fleste andre land i verden, og vel så åpne som USA, hvis vi ser bort fra landbruksvarer.

Den nordiske modellen er bl.a. trolig bedre enn systemet i USA med hensyn til å sikre en god utdanning for hele befolkningen. Dessuten har Norge fortsatt stor oppslutning om moderasjonslinjen gjennom sentraliserte lønnsoppgjør.

Det er derfor mye som tyder på at nasjonale institusjoner og regelverk på arbeidsmarkedet og på utdanningsområdet fortsatt har mye å si for lønnsstrukturen, og at nasjonale politikere fortsatt har en betydelig innflytelse på den økonomiske utviklingen selv i en globalisert verden.

Kristelig Folkeparti mener at staten har en viktig rolle i å fordele samfunnets samlede gevinst ved handel, slik at taperne blir kompensert.

En best mulig utdanning for hele befolkningen som sikrer arbeidernes kompetanse for fremtidens arbeidsmarked, et solid sikkerhetsnett og tilbud om videreutdanning og omskolering for dem som skulle miste jobben, samt arbeidsmarkedsreguleringer som oppmuntrer til sysselsetting, vil være noen av de områdene hvor staten fortsatt bør bidra.

Når du, som i USA, mister helseforsikringen din når du mister jobben, sier det seg selv at den enkeltes kostnad ved oppsigelse i utgangspunktet blir større der enn i Europa. Det sier vel også mye om hvor viktig det er, og hvilken fordel det er, at staten har ansvar for helsetjenesten.

Vil Regjeringen vurdere tiltak for å forsøke å sikre at inntektsforskjellene ikke øker videre i tiden som kommer, for dermed å sikre et samfunn som fortsatt er preget av stor tillit og samhörighet, der den relative fattigdommen ikke øker?

Eirin Faldet hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Dag Terje Andersen [10:09:53]: Representanten Woie Duesund reiser et viktig spørsmål. Hvordan skal vi motvirke fortsatt økte lønnsforskjeller i Norge? Før jeg går inn på de mange tiltakene Regjeringen har satt inn på dette området, vil jeg si litt om hvor vi står nå.

Lønnsforskjellene i Norge er moderate sammenlignet med andre land. Norge er det landet i OECD-området som har de minste lønnsforskjellene. Imidlertid har lønnsforskjellene økt noe de siste årene. Økningen har vært omtrent som gjennomsnittet for OECD-landene.

Jeg skal illustrere lønnsforskjellene med noen tall. Ifølge Beregningsutvalgets siste rapport var gjennomsnittss-

lønnen i 2007 ca. 750 000 kr for de lønnstakerne som var blant de 10 pst. med høyest lønn, mot ca. 223 000 for dem som var blant de 10 pst. med lavest lønn. Eller sagt på en annen måte: De med høyest lønn tjente i 2007 i gjennomsnitt 3,4 ganger mer enn gjennomsnittet for dem med lavest lønn. I 1997 tjente de 2,8 ganger mer.

Partene i arbeidsmarkedet har ansvaret for lønnsfastsettelsen. En av lønnsdannelsens viktigste oppgaver er å fordele inntektene fra verdiskaping mellom arbeidstakere og eiere og mellom ulike grupper av arbeidstakere. Men lønnsdannelsen er også den hovedmekanismen som skal bidra til å sikre samsvar mellom tilbud og etterspørsel etter ulike typer arbeidskraft. Lønnsdannelsen bør også bidra til at arbeidskraften anvendes der den har høyest samfunnsøkonomisk avkastning.

I Norge er lønnsdannelsen karakterisert ved stor grad av koordinering. Denne modellen bygger på partenes erkjennelse av at et velfungerende system for lønnsdannelsen bidrar til å holde deltakelsen i arbeidslivet høy og arbeidsledigheten lav. Samtidig bidrar høy grad av koordinering til å dempe økningene i lønnspressningen. Ifølge Holden-utvalget fra 2000, om en strategi for sysselsetting og verdiskaping, er den viktigste årsaken til små lønnsforskjeller i Norge at vi har høy grad av koordinering i lønnsfastsettelsen. Regjeringen vil gjennom det inntektspolitiske samarbeidet fortsatt bidra til god koordinering i lønnsoppgjøret.

Flere forhold kan bidra til økte lønnsforskjeller. Sentrale stikkord er utviklingen i stramheten på arbeidsmarkedet, utviklingen i lønnsomheten i bedriftene, utviklingen og utbredelsen av bestemte avlønningsformer, endringer i forhandlingsmodellen og endringer i normer knyttet til fordeling og likhet. Lønnsforskjellene henger også sammen med ulikheter i kompetanse og produktivitet hos den enkelte arbeidstaker.

Representanten Woie Duesund trekker også inn betydningen av lønnsforskjeller som et ledd i kampen mot fattigdom. Å sikre flest mulig mulighet til å være i jobb er det viktigste tiltaket mot fattigdom. Selv om vi nå er inne i en nedgangskonjunktur, er deltagelsen i arbeidslivet i Norge høy og blant de høyeste i OECD-området. Siden lønn er den viktigste inntektskilden for de fleste husholdninger, er høy deltakelse positivt sett ut fra et fordelingsperspektiv.

Det ser ut til å være bred oppslutning i befolkningen om små lønnsforskjeller. Det synes jeg er positivt. Noen hevder at små lønnsforskjeller virker negativt inn på effektivitet og verdiskaping. Utviklingen i Norge tyder ikke på det. I Norge har vi klart å kombinere jevn lønnsfordeling med høy vekst og god omstillingsevne. Imidlertid er det ikke overraskende at lønnsforskjellene øker noe i gode økonomiske tider, slik som vi hadde i perioden 2003–2008. I en oppgangskonjunktur vil flere komme inn i arbeidsmarkedet. Samtidig vil lønningene øke mer i noen deler av arbeidsmarkedet enn i andre. I en nedgangskonjunktur er det omvendt. Det er derfor viktig å føre en økonomisk politikk som demper konjunktursvingningene. De omfattende tiltakene som Regjeringen har satt i verk for å bøte på virkningene av den internasjonale finanskrisen, vil i tillegg til å dempe

økningen i arbeidsledigheten ha gode fordelingsmessige effekter.

Økte lønnsforskjeller skyldes i første rekke at lønnsinntektene har økt mest for dem med de høyeste lønningene. Både rapporten fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene og rapporten fra Fordelingsutvalget viser at lønningene for ledere, og særlig for toppledere i store foretak, har steget vesentlig mer enn for andre lønsmottakere det siste tiåret. Bonusordninger og aksje- og opsjonsgevinster har vært veldig viktige drivkrefter bak den lederlønsutviklingen.

Det er viktig at ikke lønnsutviklingen til noen få ledere bidrar til å undergrave den økonomiske likheten som vi ønsker å fremme. Regjeringen har gjennomført flere tiltak mot den sterke lederlønsutviklingen vi særlig har sett i børsnoterte selskaper. Det er gjort endringer i aksjeloven om at generalforsamlingen skal fastsette eventuelle bonusordninger for ledende ansatte, eventuelle opsjonsordninger. Dersom det fremmes forslag om opsjoner i selskaper hvor staten er eier, skal staten stemme nei. Ved opprettelsen av det nye Statens finansfond ble det satt vilkår som begrenser lønn og bonus for bankenes ledende ansatte. Disse tiltakene bidrar til å motvirke ubegrunnede lederlønsøkninger.

Regjeringen er opptatt av at alle arbeidstakere i Norge skal ha skikkelige lønns- og arbeidsvilkår. Tiltak rettet mot sosial dumping er derfor viktig i et fordelingsperspektiv. Gjennom allmenngjøring har vi fått sikret akseptable lønns- og arbeidsvilkår i bransjer hvor det er påvist omfattende sosial dumping. Med forslaget om å innføre solidaransvar for lønn tar Regjeringen et skritt videre i kampen mot sosial dumping.

Jeg må innrømme at jeg er usikker på hva Kristelig Folkeparti mener om lønnsforskjeller. Representanten Woie Duesund er bekymret for at lønnsforskjellene øker. I forbindelse med behandlingen av stortingsmeldingen om arbeidsinnvandring for ca. ett år siden – det var for øvrig da jeg for første gang forsvarte en sak fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet i Stortinget, selv om det var noen få dager før jeg tok over i departementet – ble jeg forundret over at Kristelig Folkeparti, Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet var bekymret for at våre små lønnsforskjeller skulle medføre at vi ikke kunne rekruttere høyt kvalifiserte arbeidstakere fra utlandet. Jeg siterer fra Innst. S. nr. 292 for 2007–2008:

«Disse medlemmer viser til at den sammenpressede lønnsstrukturen i Norge gjør landet lite attraktivt for de velutdannede. Disse medlemmer mener Regjeringen må ta denne problemstillingen på alvor dersom Norge i fremtiden skal kunne vedlikeholde og videreutvikle velferdsstaten til å bli en kunnskapsnasjon.»

Det tyder jo på at interpellanten Woie Duesund er uenig med det partiet hun representerer.

La meg avslutningsvis oppsummere med at Regjeringen tar utviklingen i retning av økte lønnsforskjeller på stort alvor. Jeg har nevnt flere tiltak som Regjeringen gjennomfører, bl.a. tiltak for å dempe en uhemmet lederlønsvekst og tiltak mot sosial dumping i den andre enden av lønnskalaen. Skattepolitikken er selvsagt også viktig både

for dem med lave inntekter og for dem med høye inntekter. En aktiv arbeidsmarkedspolitikk understøtter og hjelper arbeidsledige personer inn i jobb. Det tema vi diskuterer her i dag, har derfor mange sider, og det er bare en bred tilnærming som kan bidra til en ønsket utvikling.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [10:18:41]: Jeg skal komme tilbake og svare når det gjelder denne merkningen, som er tatt litt ut av sin sammenheng. For øvrig vil jeg takke statsråden for at han også ser at spørsmålet om økte lønnsforskjeller henger tett sammen med kampen mot fattigdom. Økte lønnsforskjeller kan føre til at flere føler at en faller utenfor samfunnet, at en ikke har råd til å delta i de ulike aktivitetene på linje med andre.

Arbeiderpartiet og SV skapte før forrige valg et inntrykk av at fattigdom kunne fikses enkelt, det var bare et spørsmål om vilje. Da Jens Stoltenberg for fire år siden entret talerstolen på Arbeiderpartiets landsmøte, brukte han mye tid på å understreke at Arbeiderpartiet ville bekjempe fattigdom og sosiale ulikheter som «biter seg fast», som han sa. Han ramset opp flere eksempler på dette og føyde til følgende:

«Hvorfor er det slik? Noe av dette skyldes en villet politikk fra høyresiden. Dette er det enkelt å gjøre noe med. Det er bare å bytte regjering.»

Men det er tydeligvis ikke så enkelt. Ifølge Statistisk sentralbyrå ble det hele 10 000 flere fattige bare i det første året til den rød-grønne regjeringen.

Kristelig Folkeparti har aldri underslått at kampen mot fattigdom er vanskelig, men vi gir ikke opp. Vi vil bekjempe sosiale forskjeller gjennom å inkludere flere i arbeidslivet, innføre likelønnsloven for kvinner, styrke sosial boligbygging og rusomsorg og sette inn målrettede tiltak for barn med økonomisk vanskeligstilte foreldre.

Arbeiderpartiets nye partiprogram er på sin side dessverre mindre ambisiøst enn det var da partiet satt i opposisjon. Mens Arbeiderpartiet for fire år siden vedtok et program der det ble slått fast at ingen skal være fattige i Norge, sies det nå bare at Arbeiderpartiet vil bekjempe fattigdom. Kan dette tolkes på annen måte enn at Arbeiderpartiet nå reduserer ambisjonene i kampen mot fattigdom?

Statsråd Dag Terje Andersen [10:21:13]: Jeg må få lov til å replisere: Nei, den merkningen jeg refererte, er ikke tatt ut av sin sammenheng, den er satt i den rette sammenheng – den rette sammenheng som viser at vi mener at det er bra for et samfunn å ha små lønnsforskjeller. Vi kan ikke si når vi snakker om en ønsket arbeidsinnvandring av kompetent personell på mange nivåer i arbeidslivet, at vi synes det er et problem at lønnsforskjellene er for små, hvis vi mener det er et samfunnsproblem at lønnsforskjellene er for store. Og det er nettopp det jeg prøver å få fram. Det er sammenheng i all den politikken vi driver med, som må styrkes hvis vi skal klare å holde på den profilen som vi vil ha i Norge, at ikke lederlønningene «stikker av», og at ingen blir utsatt for sosial dumping – heller ikke folk som kommer til oss fra andre land for å arbeide. Det første konkrete tiltak mot lederlønnsutviklingen har denne regjeringen satt i gang – og det virker, for det blir

ikke inngått nye opsjonsavtaler. Vi setter inn tiltak mot sosial dumping i den andre enden av lønnskalaen – og det virker, for vi ser at vi avslører tilfeller av sosial dumping fordi vi har satt inn virkemidler for å avsløre det. Så det er nettopp en slik sammenheng.

Så til det mer generelle knyttet til fattigdom. Representanten Woie Duesund og jeg er enige om at sysselsetting er det viktigste spørsmålet i forhold til fattigdom. Når det blir referert til det opposisjonsleder Stoltenberg sa for fire år siden, vil jeg si at han hadde helt rett i at det var en villet politikk. Den forrige regjeringen hjalp ikke de arbeidsledige i forhold til livsopphold. Nei, de kuttet i dagpengene til folk som var arbeidsledige. De tok bort feriepengegrunnlaget til folk som var arbeidsledige. De vedtok å svekke stillingsvernet for arbeidsfolk, noe som svekker den ansattes stilling i arbeidsmarkedet og derfor også presser lønnsforholdene. Eller på andre områder: Man kuttet i de tiltakene som er nødvendige for å få større likhet i samfunnet, bl.a. gjennom svekkelse av tillitsvalgtes arbeidsforhold.

Men hva har denne regjeringen gjort? La meg bare nevne to ting med den korte taletiden jeg har igjen: De veiledende sosialhjelpssatsene er økt mer enn prisstigningen to ganger i løpet av denne perioden. Representanten Woie Duesund og jeg diskuterer ofte Nav. Kanskje det viktigste er at nå er over 5 000 mennesker på kvalifiseringsprogrammet. For litt over ett år siden, 1. januar i fjor, var det ingen på kvalifiseringsprogrammet. Det er mennesker som har levd i altfor lang tid på kortsiktig sosialhjelp og aldri fått noe tilbud, som nå får en fast ytelse på to ganger grunnbeløpet, og som ikke minst forplikter seg til å være med i et program som gradvis skal hjelpe dem å komme tilbake til arbeidsmarkedet. Det er den typen tiltak som virker mot fattigdom. Det er ikke bare det at denne regjeringen vil ha slike tiltak, vi setter i verk slike tiltak.

Per Rune Henriksen (A) [10:24:42]: Det er prisverdig av representanten Woie Duesund å ta opp problemstillingen om økte lønnsforskjeller, som interpellasjonen handler om. Det er helt klart at så lenge vi lever i et samfunn hvor lønn fastsettes gjennom forhandlinger, det er et marked, enten direkte mellom arbeidsgiver og arbeidstaker eller mellom organisasjonene, vil vi ha forskjeller. Spørsmålet er hvor store forskjeller vi synes det er ønskelig å ha.

Statsråden viste til merkningen som Kristelig Folkeparti har vært med på tidligere, som reflekterer et syn på vår samfunnsmodell som vi i Arbeiderpartiet kjemper for, nemlig at man skal ha lavest mulig lønnsforskjeller, men som har en motsatt ideologisk i at lønn skal være en faktor som bedriftene fritt skal bruke for å tiltrekke seg eller kvitte seg med arbeidskraft.

Vi mener at markedsmakten må begrenses. Det gjør vi bl.a. gjennom arbeidsmiljøloven, som statsråden så vidt var inne på i forbindelse med midlertidige ansettelser. Hvis man ser på hvilke grupper som først og fremst blir rammet av de negative aspektene ved midlertidige ansettelser, som Kristelig Folkeparti har gått inn for, vil man se at det nettopp er de gruppene som også sliter lønnsmessig. Man står i en mye dårligere forhandlingsposisjon når det gjelder det å få lønn.

Vi mener at et organisert arbeidsliv er den beste måten å begrense markedets makt på i arbeidslivet. Har vi tariffavtaler som er sentralt forhandlet med en samfunnsbevisst fagbevegelse, har vi tariffavtaler og lønnsdannelse som også reflekterer samfunnets behov, fordi man tar hensyn til det. Går man over på den modellen som f.eks. Fremskrittspartiet tidligere har omtalt i sine programmer, der man ønsker at fortrinnsvis alt skal avgjøres i direkte forhandlinger i den enkelte bedrift, vil man umiddelbart få mye større forskjeller. Man får ikke med samfunnspektivet i lønnsdannelsen, man får bare bedriftenes behov i lønnsdannelsen.

I dagens tariffsystem har man en blanding av begge deler, noe jeg tror er sunt, og som har vært forvaltet godt av partene i arbeidslivet. Det er ikke på de områdene som er dekket av tariffavtaler, vi har de største problemene med økende lønnsforskjeller. Det er utenfor tariffsystemet vi har de største problemene.

Så har også det offentlige en rolle som arbeidsgiver. Både på statlig, kommunalt og fylkeskommunalt nivå har vi politikere en rolle. Det er vi som politikere som skal legge opp en personalpolitikk og dermed hvilken politikk vi ønsker for lønnsdannelsen. Man kan da velge mellom å stille krav om økt lokal lønnsdannelse, altså at man skal ha lokale forhandlinger om lønnsoppgjørene, eller man kan holde seg til en modell som går inn for sentrale forhandlinger. Vi vet at her er det store forskjeller, og her er det forskjellig syn mellom forskjellige politiske retninger på det.

Så er det et annet perspektiv jeg vil nevne, og det er hvordan det offentlige som arbeidsgiver behandler grupper som vi kan kalle lavlønnsgrupper – bussjåfører, renholdsarbeidere, hjelpepleiere osv. Vi ser i Bergen kommune, der Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti har flertallet, at det der føres en rå politikk med konkurranseutsetting av tjenester. Vi ser det i Hordaland fylkeskommune, som har den samme koalisjonen som styrende part, hvor det er bussjåførene som må betale for konkurranseutsetting, fordi vi vet at når busselskapene skal konkurrere, er det lønns- og arbeidsvilkårene og pensjonsordninger som er konkurransefaktoren. Her er Kristelig Folkeparti med på å skvise lavlønnsgrupper, sammen med sine venner i Høyre og Fremskrittspartiet.

Jeg synes det er veldig bra at representanten Woie Duesund tar opp denne problemstillingen til debatt her i Stortinget, men jeg savner en viss refleksjon over partiets egen politikk og egne standpunkter i disse spørsmålene, som jeg har påvist, og som statsråden også har påvist.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [10:29:47]: Det er store lønnsforskjeller i Norge. Også i levestandard og i nivået på pensjoner er det forskjeller.

Først har jeg lyst til å understreke at ikke alle mennesker er opptatt av å arbeide mest mulig, tjene mest mulig eller samle seg flest mulig materielle ting. Jeg har stor respekt for folk som velger et annerledes liv enn flertallet. For noen er det å være hjemme når barna er små, et svært viktig valg, som gjør at familiens samlede inntekt er svært lav i årevis. Andre velger å arbeide deltid, ta et hvi-

leår eller gjøre annet som gir dem lav inntekt. Men dette er selvvalgt og oppfattes tilnærmet uproblematisk for den enkelte.

Lav inntekt kan man takle over kortere perioder. Å leve med lav inntekt over lang tid tærer på økonomien og andre ressurser – og øker risikoen for fattigdom. Fattigdom oppfattes som en form for sosial eksklusjon, med manglende tilgang til forbruk av materielle goder og manglende deltakelse i aktiviteter.

Den 20. november 2007 sa statsråd Bjarne Håkon Hanssen følgende til NTB:

«Jeg tror det vil være fattigdom igjen i Norge også når vi kommer til stortingsvalget 2009. Men jeg tror virkelig at tallene vil vise at det da er mindre fattigdom i Norge enn da vi startet i 2005.»

Nylig ble vi kjent med at det har blitt mer enn 10 pst. flere bostedsløse siden Regjeringen tiltrådte, og det til tross for at Regjeringen hadde som mål å avskaffe bostedsløshet, jf. Handlingsplan mot fattigdom, vedlegg til St.prp. nr. 1 for 2006–2007. Bostedsløshet er det ultimate bevis på fattigdom og burde ikke forekomme i et land som Norge. Her har Regjeringen virkelig sviktet dem som har det aller vanskeligst.

Hva da med dem som tilsynelatende greier seg, men som synes det å ha regningene under kontroll er en evig kamp? Det er mange som føler at de kommer inn under denne gruppen.

Fremskrittspartiets leder har fokusert en del på de lavtlønnede i det siste. Både i sin 1. mai-tale og i sin landsmøtetale tok hun til orde for å heve nivået for de lavtlønnede. Denne fokuseringen har også blitt fulgt opp med et representantforslag som kommer til behandling i denne sal den 16. juni. Dette forslaget gir alle partier en mulighet til å løfte en ganske stor gruppe mennesker som hver dag gjør en viktig jobb. Mange av dem er lavtlønnede kvinner, og de arbeider i offentlig sektor.

Jeg husker at vi for en del år tilbake arbeidet med sosialhjelpssatsene i vår kommune. Vi satte da opp et regnestykke over hvor mye en nyutdannet sykepleier tjente og sammenlignet det med hvor mye hun betalte når det gjaldt studielån, boliglån og andre vanlige utgifter, som alle har. Det vi fant den gangen, var at en nyutdannet sykepleier med studielån og boliglån satt igjen med mindre å rutte med pr. måned enn en gjennomsnittlig sosialhjelpsmottaker i vår kommune. Jeg husker at vi som lokalpolitikere ble ganske forskrekket over det vi fant.

Fremskrittspartiet mener at det nå er på tide å gjøre mer enn å prate. Regjeringen har pratet om ufrivillig deltid og om lavtlønnede, som stort sett er kvinner. Jeg benytter denne anledningen til å innby partiene til å gjøre mer enn å prate, og støtte Fremskrittspartiets forslag når det blir behandlet, den 16. juni.

Sofus Vikeså Kjeka (SV) [10:33:58]: Det var jo veldig flott det som ble sagt på slutten av innlegget til representanten fra Fremskrittspartiet. Jeg vil selv snakke litt om kontantstøtten.

Når det gjelder sosial boligbygging, som ble nevnt som en fremskrittspartisak: Det er jo ikke akkurat kjent

at Fremskrittspartiet har noen troverdighet på det området – Fremskrittspartiet har egentlig aldri nevnt eller brukt tid på å snakke om sosial boligbygging. Det er en SV-sak, og både Arbeiderpartiet og Senterpartiet er opptatt av den. Den rød-grønne regjeringen vil prioritere sosial boligbygging.

Det var SV som først foreslo å opprette et utvalg som skulle behandle lønnsforskjellene, og det har kommet mange viktige konklusjoner derfra. Det var viktig å se på hva som styrker lønnsfordelingen blant den norske befolkningen, og hva som svekker den. Konklusjonene var flere. Jeg hører at representanten fra Kristelig Folkeparti ikke nevner det som vi kanskje synes er viktig, bl.a. kontantstøtten. Det ble konkludert ganske klart med at kontantstøtten bidrar til økte lønnsforskjeller. Utvalget mente at den gradvis burde fases ut. Det er SV-politikk – og mye Regjeringens politikk. Alternativet til kontantstøtte vil være på lang sikt å få et gratisprinsipp når det gjelder barnehage. Det er en politikk som SV også brenner for.

I tillegg peker utvalget på at skatteendring er veldig viktig, at folk med lav lønn skal få lav skatt, og at folk med høy lønn skal få høy skatt – som er SV-politikk, og som vil fortsette å være det. Vi ser også at en del av oppfordringene og hovedlinjene fra utvalget på mange måter er SV-politikk.

Til statsråd Andersen: Lederlønnsstopp er veldig bra. Det følger vi gjerne opp. Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV står sammen mot sosial dumping, er for jevnere fordeling generelt og for avvikling av kontantstøtten for godt. Denne fokuseringen er veldig positiv. La oss ikke glemme det!

André N. Skjelstad (V) [10:36:51]: Representanten Woie Duesund tar opp at lønnsforskjellene har blitt større de siste årene. Hun peker på flere forhold i sin interpellasjon. Jeg vil ta for meg noen av dem.

Flere forskere peker på at lønnsforskjellene øker i gode tider, som også statsråden var inne på i sitt svar til representanten Woie Duesund. En rapport viser bl.a. at jo strammere arbeidsmarkedet er, jo større blir lønnsfordelingen. Selvfølgelig har vi folk med topplønn i Norge, selv om lønnsforskjellene ikke er like store som i en del andre land. Flere peker på at store forskjeller innenfor samme bedrift eller foretak kan påvirke motivasjon og jobbtilfredshet. Det er vel heller tvilsomt om det er bra at noen over tid går og føler at de er underbetalt. Det tror jeg det er rimelig enighet om.

De gjennomsnittlige forskjellene mellom kvinner og menn er på om lag 15 pst. i Norge. Hovedgrunnen til dette er det kjønnsdelte arbeidsmarkedet. De kvinne-dominerte yrkene kommer dårligere ut enn de mannsdominerte yrkene. Det kan virke som om lønnsforskjellene øker i småbarnsforeldrefasen. Derfor er det i stor grad viktig å ha fleksibilitet med tanke på permisjoner. I mange sammenhenger vil nok forskjellene i større grad avhenge av hvem som er på utsiden av arbeidsmarkedet, og hvem som er på innsiden av arbeidsmarkedet. Dette er nok en mer grunnleggende del av fattigdomsbekjempelsen.

Det som blir vedtatt i denne sal i morgen for å få en stør-

re grad av likelønn i arbeidsmarkedet, er positivt. Venstre vil at alle – enten det er karer eller kvinnfolk – skal ha mulighet til å gå til de bransjene de selv ønsker. Jeg ser imidlertid at det er et problem at tradisjonelle kvinneyrker har en lav lønnsutvikling, og at det er viktig at en tilstreber kjønnsbalanse innenfor yrkene. Vi finner de laveste inntektsgruppene blant klassiske kvinneyrker, som hjelpepleiere, stuepiker o.l. Der er lønnsutviklingen lav. Men ved å verdsette kompetansen i tradisjonelle kvinneyrker og øke utdanningsnivået er det naturlig at inntektene økes. Jeg tror at omsorgsarbeid er framtidens vinner i arbeidsmarkedet. Vi må derfor tilstrebe at vi får heltidsstillinger så langt som mulig og færre deltidsstillinger. Vi må fjerne ufrivillig deltid. Det må vi til livs. Det er også en del av det jeg kaller den store likelønnskampen framover.

Rolf Reikvam (SV) [10:40:08]: La meg først gi ros til Woie Duesund for at hun tar opp et veldig viktig tema. Men da jeg hørte på innledningen hennes, ble jeg litt usikker på hva Kristelig Folkeparti egentlig vil – hva er målet med å ta opp en slik interpellasjon? Jeg vil tro at det heller ikke er noen trøst for de lavtlønte i Norge at Venstres representant Skjelstad tror at de blir lønnsvinnerne i framtiden, som han gav uttrykk for. Jeg tror ikke det er noen god trøst.

Skal vi nærme oss dette problemet – og det skal vi – må vi nærme oss det på flere nivåer. For det første må vi nærme oss det ut fra et makrosynspunkt – og vi må nærme oss det ut fra et mikrosynspunkt, der vi går inn på individ- og husholdningsnivå.

La oss starte på makronivå. Vi vet at lønnsforskjellene har økt mellom gruppene. De 10 pst. rikeste i Norge har løpt ifra resten av befolkningen, og de 10 pst. fattigste i Norge har sakkert akterut. Dette er de faktiske forhold. Dette vet vi. Dette har Fordelingsutvalget påvist og dokumentert. Vi vet også årsaken til det. Det er det som er interessant. Det er jo ingen som kommer inn på årsaken til det, selv om Fordelingsutvalget har fortalt oss hva dette skyldes. Det skyldes bl.a. – og hovedsakelig – det faktum at de rikeste får en større del av inntektene sine fra finanskapital. Årsaken er at finansinntektene har økt – altså aksjeutbytte og avkastning på annen kapital. Den delen av befolkningen som har slike store inntekter, har løpt ifra resten av befolkningen. Og hva gjør vi med det? Skal vi la dem løpe, eller kan vi gjøre noe med det? Det er klart at vi kan gjøre noe med dette. Dette har med skattlegging å gjøre. Dette har med skattesystemet vårt å gjøre – hvorledes vi skattlegger kapitalinntekter. Svaret er at hvis vi ønsker å gjøre noe med det, er vi nødt til å se på skattesystemet, se på hvorledes det virker i forhold til ulike inntektstyper og spesielt i forhold til kapitalinntekter. Så svaret ligger der. En kan gjøre noe hvis en vil, og hvis en synes dette er viktig.

Går vi inn på mikronivå, på individ og husholdninger, ser vi eksempelvis at inntektsforskjellene mellom menn og kvinner øker. Kvinner tjener bare ca. 85 pst. av det menn tjener. Dette klarer man tydeligvis ikke å gjøre noe med i tariffoppgjørene. Dette klarer tydeligvis ikke forhandlingssystemet å fange opp og gjøre noe med. Derfor har

vi dette forslaget om en likelønnsrett, som dette utvalget fremmer forslag om. Da er spørsmålet: Mener vi det er riktig at det gripes inn i tariffoppgjørene med en likelønnsrett? Jeg tror det er nødvendig. Jeg er helt overbevist om at det er nødvendig. Hvis vi vil jevne ut lønnsforskjellene mellom menn og kvinner, er vi nødt til å gripe inn i tariffoppgjørene med en likelønnsrett, for dette systemet fanger det ikke opp selv. Vi kan snakke flott om tariffoppgjør – og det er riktig at vi hegner om den frie forhandlingsrett, men samtidig må vi tydeligvis også gjøre noe for å fange opp urimelige og urettferdige lønnsforskjeller som er mellom kvinner og menn.

Så har vi det tredje nivået, de 10 pst. fattigste i dette landet. Hva lever de av? Hvor har de inntekten sin fra? Det er ikke lønnsinntekter, det er stort sett overføringer. Altså: De er avhengige av overføringer fra det offentlige. De 10 pst. fattigste får over 60 pst. av sine inntekter fra overføringer. Saken er at det er jo vi som bestemmer overføringene. Det er jo vi som fastsetter rammene for overføringene. Det er jo vi som stort sett styrer inntektsnivået til de 10 pst. fattigste i dette landet. Svaret ligger altså i våre hender – hvis vi vil, og hvis vi synes det er viktig. Det var jo det jeg forventet at Kristelig Folkeparti ville dra inn i denne debatten – ikke bare en beskrivelse av det ubehagelige og det onde, men også av hva vi kan gjøre med det. Hvis vi vil gjøre noe for de 10 pst. fattigste, er vi nødt til å gjøre noe med overføringene. Og da snakker vi om trykkesystemet osv. Vi må heve nivået på disse overføringene utover det som vi allerede har gjort – for vi har gjort mye disse siste fire årene. Vi har løftet det kraftig – forholdsvis kraftig, alt er jo relativt når det gjelder økonomi. Men det må mer til, for 60 pst. av inntektene til de 10 pst. fattigste kommer fra overføringer. Altså ligger svaret der.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [10:45:28]: En be-drift i Vest-Agder som lager kontrastvæske, har flere ganger sagt at det er vanskelig å rekruttere toppfolk på grunn av relativt lave topplønninger i Norge. Det var litt av bakgrunnen for at vi var med på den merknaden. Kristelig Folkeparti ønsker utjamning og synes det er bra at det ikke er store forskjeller, tross alt, i Norge.

Så til Per Rune Henriksen, som etterlyser Kristelig Folkepartis politikk. Jeg må si at vi er opptatt av å bekjempe fattigdom både hjemme og ute. Jeg har lyst til å sitere litt fra det ene innlegget mitt – både til representanten Henriksen og til representanten fra SV. Jeg siterer:

«Vi vil bekjempe sosiale forskjeller gjennom å inkludere flere i arbeidslivet, innføre likelønnsrett for kvinner, styrke sosial boligbygging og rusomsorg og sette inn målrettede tiltak for barn med økonomisk vanskeligstilte foreldre.»

Bostedsløse og rusmiddelmissbrukere tror jeg vi alle må prioritere mye sterkere i framtiden. Det er noe av svaret.

Så til vararepresentanten fra SV, som var opptatt av at kontaktstøtten må bort. Det er jo ikke noe nytt. Det er heller ikke noe nytt at Kristelig Folkeparti kommer til å stå fast på kontaktstøtten, fordi vi mener at det handler om valgfrihet og mulighet til å bestemme over sin egen hverdag. Samtidig er vi for at det skal være gratis kjernetid.

Jeg er glad for at representanten fra Venstre så sterkt markerte kvinneyrkene og ufrivillig deltidsarbeid. Det er viktig i et samfunn som holder på å bli todelt – mellom dem som har jobb, og dem som ikke har jobb.

Så til representanten Reikvam. Jeg er glad for at verken han eller andre i denne debatten har drevet med lett-vint retorikk, slik som vi var vitne til i den forrige valgkampen, der SVs leder sa at det dreide seg egentlig bare om politisk vilje. Jeg takker for at det ikke har vært slik.

Til slutt har jeg lyst til å sitere fra et brev som jeg fikk for ikke så lenge siden. Der står det:

«Du må reagere på urett. Fattigdom lønner seg ikke – hverken for de fattige eller de rike.»

Det håper jeg vi kan enes om. Med dette takker jeg for debatten.

Statsråd Dag Terje Andersen [10:48:36]: Jeg er glad for at representanten Woie Duesund nå på en måte gikk inn i Kristelig Folkepartis egen formulering når det gjelder den stortingsmeldingen som jeg refererte til, fordi det viser noe av dilemmaet. Hvis man virkelig mener at det skal være små lønnsforskjeller i Norge, må det gjelde alle politikkområdene. Og når Kristelig Folkeparti i den sammenhengen var bekymret over den sammenpressede lønnsstrukturen, er jo det en måte å si det på. Men det sier egentlig at det er et problem at det er for små forskjeller mellom folk – mens problemstillingen her altså er det motsatte. Jeg må si at jeg liker dagens variant mye bedre. Jeg be-tviler ikke representantens engasjement i den type spørsmål – om fattigdom generelt og store forskjeller på lønn spesielt. Men det er viktig at det også får gjennomslag i partiets dokumenter og i faktisk politikk.

Når det gjelder akkurat lønnsdelen i det store spørsmålet vi her snakker om, handler det også om at vi har en fordelingspolitikk i Norge ved at vi har en stor offentlig sektor. Når vi f.eks. innfører maksimalsats i barnehager, er også det et fordelings spørsmål – når det gjelder barnehageplasser. Det er et fordelings spørsmål, fordi det betyr mest for dem som har minst å betale en barnehageplass med. Og det er den gjennomgående tenkningen som må ligge til grunn.

Men når det gjelder lønnsdelen i det spørsmålet som var utgangspunktet for interpellasjonen, er det slik at det på lederlønnssiden er mange i Norge som i mange år har pratet om en bekymringsfull utvikling, men denne regjeringen er den første som har gjort noe med det. Og ikke bare det: Nå blir den politikken som Regjeringen har gjennomført gjennom sitt aktive eierskap, faktisk etterlyst av andre private bedrifter som en modell for hvordan en kan få kontroll på lederlønnsutviklingen – og i den andre enden av skalaen: sosial dumping. Skal vi gjøre noe med sosial dumping, har jeg nevnt noen virkemidler nå. Vi har lagt fram to handlingsplaner mot sosial dumping. Ett sentralt punkt i det er arbeidstakerne, altså de tillitsvalgte muligheter til å ha innsyn i bedriften. Veldig mye av det som blir avslørt om helt forferdelige arbeids- og lønnsvilkår, er det nettopp de tillitsvalgte, de andre, på arbeidsplassen som oppdager. Og så trenger vi tilsyn som kan sette inn tiltak mot det. Derfor har vi styrket Arbeidstilsynet for å

kunne følge opp. På den måten klarer vi å bygge opp hele spekteret av virkemidler som går i retning av å ta tak i de utfordringene som ligger der.

Det handler ikke bare om å ha politisk vilje; det handler også om å ha politisk evne. Og her er det satt inn konkrete tiltak på løpende bånd, både mot en galopperende lederlønsutvikling og mot sosial dumping. Vi kommer til å fortsette den linjen, og jeg er glad for at Woie Duesunds interpellasjon tyder på at vi er enige om å fortsette den linjen.

Presidenten: Da er debatten i sak nr. 1 avsluttet.

Sak nr. 2 [10:51:55]

Interpellasjon fra representanten Åse Gunhild Woie Duesund til arbeids- og inkluderingsministeren:

«Den kraftige svekkelsen av norsk og internasjonal økonomi det siste året har medført sterk økning av arbeidsledigheten, også i Norge. Tall for ledighetsutviklingen viser at unge arbeidstakere og arbeidssøkere er aller hardest rammet. I april i år var ledigheten i gruppen 20–29 år mer enn doblet på ett år. I tillegg rammes mange lærlinger av permitteringer. Norge har fortsatt lav samlet ledighet sammenlignet med andre land, men andelen blant de ledige som utgjøres av unge, er blant de høyeste i Europa. At terskelen inn til arbeidslivet øker særlig mye blant de yngste, er svært bekymringsfullt. Tiltaksgarantien for 20–24-åringene som har vært ledige i mer enn seks måneder er neppe egnet som hovedstrategi for å motvirke denne utviklingen.

Hva vil Regjeringen foreta seg for å unngå at unge arbeidssøkere blir tapere i arbeidsmarkedet, både i absolutt og relativ forstand?»

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [10:53:40]: Slegt skal følge slekters gang, heter det i en velkjent sang. Det gjelder i Stortinget, hvor mange nye ansikter vil bli å finne på benkene når et nytt storting trer sammen til høsten. Det gjelder i familielivet, og det gjelder i arbeidslivet. Vellykket inkludering av stadig nye kull i arbeidslivet er en forutsetning både for verdiskaping og verdifordeling.

I gode tider – som vi har vært velsignet med gjennom mesteparten av denne stortingsperioden – har kanskje ikke de unges inngang i arbeidslivet vært det som har opptatt regjering og storting mest. Arbeidslivet har hatt behov for nyrekruttering, og konkurransen har i mange tilfeller vært hardere mellom arbeidsgiverne om nye talenter enn blant unge arbeidssøkere om aktuelle jobber.

Men det er snudd kraftig på hodet det siste året. Når nyrekrutteringen stopper opp, blir terskelen til et varig arbeidsforhold for unge arbeidssøkere vesentlig høyere. Det ser vi klart og tydelig i sysselsettingsstatistikken. Siden førstegangs arbeidssøkere som regel ikke har dagpengerettigheter, gir sannsynligvis AKU-tallene et bedre bilde av ungdomsledigheten enn hva Navs statistikk over registrerte ledige gir. AKU-tallene for første kvartal i år sier at like over 30 000 mellom 15 og 24 år, nesten

9 pst. av arbeidsstyrken i denne aldersgruppen, rapporteres som ledige. Nav-tallene, som altså nok underrapporterer ungdomsledigheten, viser samtidig at ingen andre aldersgrupper har hatt sterkere ledighetsvekst det siste året enn aldersgruppene 20–24 år og 25–29 år.

Samtidig vet vi at når det gjelder begrunnede prognoser for ledighetsutvikling i resten av 2009 og inn i 2010, er det langt mellom optimistene. Hovedbildet er vel at prognosemakerne lider av varierende grad av betydelig pessimisme. Det ligger an til at et svakt arbeidsmarked for unge blir enda svakere de kommende måneder og år. Selv om ledigheten stiger sterkt i Norge, ligger vi fortsatt an til å ha Europas laveste ledighet i kommende år – og det selv om Regjeringen skulle være musestille når det gjelder nye tiltak mot ledighet.

Det betyr også at ungdomsledigheten vil være lavere i Norge enn i mange andre land. Men det hører med i bildet at få OECD-land har en så høy andel unge ledige som Norge. Gitt utgangspunktet vi faktisk har, er det altså ingen grunn til å slå seg til ro med situasjonen.

Jeg er ganske sikker på at arbeids- og inkluderingsministeren i sitt svar til meg vil bruke tid på å snakke om den såkalte tiltaksgarantien for unge mellom 20 og 24 år, som ble innført i statsbudsjettet for 2009. Den innebærer at unge i denne aldersgruppen som er registrert som arbeidssøkere, og som har vært uten jobb i minst seks måneder, skal være sikret et arbeidsmarkedstiltak.

En slik garanti er selvsagt positivt. Jeg skal mer enn gjerne være en opposisjonspolitiker som roser statsråd Dag Terje Andersen dersom denne garantien fører til at unge faktisk får etablert et varig forhold til arbeidslivet – altså at terskelen inn til et vanlig tilsetningsforhold blir lavere. Vi er, håper jeg, enige om at det ikke er arbeidsmarkedstiltaket som er målet – målet er å styrke overgangen til ordinært arbeid og motvirke en todeling av arbeidsmarkedet mellom etablerte vinnere og unge tapere som blir igjen når stigen til arbeidslivet trekkes opp. Når statsråden har fått sagt sitt om hvor bra det er med denne tiltaksgarantien, håper jeg at han også kan si noe om andre virkemidler for å lette inngangen til arbeidslivet for unge førstegangs arbeidssøkere.

Jeg vet at det er aktuelle virkemidler som hører hjemme under andre statsråders ansvarsområder. Statsråd Andersen har et mer enn stort nok ansvarsområde allerede, og jeg har ikke tenkt å foreslå at han brer seg ytterligere ut i regjeringsapparatet. Derfor skal jeg stille to forskjellige spørsmål:

For det første, og kanskje det viktigste: Er statsråden fornøyd med de tiltaksmulighetene som Nav allerede har for å bekjempe tiltagende ungdomsarbeidsledighet, eller er det aktuelt å iverksette nye tiltak?

For det andre: Tror statsråden at enkelte grep for å begrense ungdomsledigheten – som ligger utenfor statsrådets ansvarsområde – som f.eks. økt lærlingtilskudd, redusert arbeidsgiveravgift for lærlinger og økt kapasitet både i offentlige og private studiesteder kan gi en synbar og positiv effekt på ungdomsledigheten?

Grunnen til at jeg stiller det spørsmålet er at det er tiltak som ikke minst Kristelig Folkeparti har vært opptatt

av å forsterke i den arbeidsmarkedssituasjonen som vi er i nå.

Ja, lærlingtilskuddet er økt, men over tid har kostnaden til fagutdanning økt mer enn tilskuddet.

Ja, studiekapasiteten er økt for å møte økt tilstrømming, men det har ikke vært noen sterk vilje til, for å si det pent, å styrke kapasiteten i private utdanningsinstitusjoner. Når det er snakk om redusert arbeidsgiveravgift for lærlinger, er vi vel over på «skattelette for de rike»-retorikken til regjeringspartiene.

Så jeg spør ikke om de konkrete planene om å gjøre noe på disse feltene, det må nesten andre statsråder svare for. Men jeg spør altså: Tror statsråden at også mer av slike tiltak vil kunne ha positiv effekt for å styrke ungdom i møte med dagens og morgendagens arbeidsmarked?

Statsråd Dag Terje Andersen [11:01:01]: Først vil jeg si at jeg synes det er godt vi kan diskutere et tema som dette med så mye ungdom til stede i salen – ikke på representantbenkene kanskje, men mer på galleriet – for det er en veldig viktig problemstilling representanten Woie Duesund tar opp, knyttet til unge arbeidssøkere og deres muligheter i arbeidsmarkedet. Dette er forhold jeg er opptatt av, og som er sentralt i Regjeringens politikk.

Svekkelsen av norsk og internasjonal økonomi, som interpellanten påpeker, medfører mer utfordrende situasjoner for mange unge. Ungdom i arbeid er med sin korte ansiennitet erfaringsmessig særlig utsatt ved nedgangs-konjunkturer.

Ledigheten øker i alle aldersgrupper, men mest blant unge. Nesten én av tre arbeidsledige er mellom 20 og 29 år. Det er over dobbelt så mange menn som kvinner som er arbeidsledige.

Ledighetsprosenten er likevel lav blant unge i Norge sammenliknet med de fleste andre land i Europa. Februartallene fra Eurostat viser at det bare er Nederland som har lavere ledighetsprosent blant unge.

Selv om ledigheten for unge er høy sammenliknet med andre aldersgrupper, har arbeidssøkere i denne aldersgruppen kortere ledighetsperioder og en lavere andel langtidsledige enn for alle ledige. De fleste unge har derfor liten risiko for å bli værende utenfor arbeidslivet for lengre perioder.

Interpellanten hevder at andelen unge blant de ledige i Norge er blant de høyeste i Europa. Tall fra det samme Eurostat viser at for Norge utgjør personer under 25 år 39 pst. av de ledige, mens tallet er 23 pst. for hele EU. Tallene for Norge er imidlertid ikke vesentlig forskjellig fra situasjonen i Danmark og Sverige. Nederland har noe lavere andel, selv med lav total ledighet. At de unges andel av de ledige er høyere i Norge enn i mange andre land, må ses på bakgrunn av at ledigheten i andre aldersgrupper er spesielt lav i Norge. Da blir andelen unge forholdsvis større.

Representanten Woie Duesund er bekymret for at terskelen inn i arbeidslivet øker for de unge. Hvis det er riktig, vil dette være viktig å motvirke. I en situasjon med aldrende arbeidsstyrke, i tillegg til lav vekst i arbeidsstyrken, bør ungdommers muligheter på arbeidsmarkedet i et

lengre perspektiv være gode. Min forståelse av ledighetsøkningen er derfor at det er et konjunkturfenomen.

Regjeringens kraftige motkonjunkturpolitikk er derfor vårt viktigste bidrag for å avhjelpe den økende ledigheten. Høy etterspørsel gir flere arbeidsplasser også for unge. I tillegg kommer mer målrettede tiltak som økning i antall studieplasser. Mange vil være motivert til mer utdanning når alternativet er ledighet.

Regjeringen har også et bredt spekter av målrettede virkemidler rettet mot ungdom som faller utenfor arbeid og skole. Eksempler på slike tiltak er retten til grunnskole og videregående opplæring, kvalifiseringsprogrammet og introduksjonsordningen for innvandrere.

Innenfor arbeidsmarkedspolitikken har vi den oppfølgingsgarantien som representanten nevnte, for alle arbeidsledige mellom 20 og 24 år, og fra 2009 ble det innført en tiltaksgaranti som skal sikre tilbud om arbeidsmarkedstiltak for den aldersgruppen, dersom man har vært sammenhengende ledig i mer enn seks måneder.

Interpellanten peker på at tiltaksgarantien for 20–24-åringene neppe er egnet som hovedstrategi for å motvirke utviklingen. Det kan jeg være enig i. Det betyr imidlertid ikke at den garantien er uten betydning. Ungdomsgarantien skal forebygge langvarig ledighet og passivitet blant unge mennesker som er i starten av yrkeskarrieren. For ungdom i alderen 20–24 år som er registrert ved Nav, innebærer den garantien en særlig oppfølging fra Nav. Oppfølgingen skal motivere til aktiv jobbsøking og deltakelse i tiltak om personen ikke kommer i jobb.

Etatens erfaring med oppfølgingsgarantien for unge i aldersgruppen 20–24 år viser at deler av ungdomsgruppen kan være vanskelig å motivere for skole eller tiltak. Deler av ungdommen i aldersgruppen 20–24 år som faller utenfor arbeid og skole, har sammensatte problemer. En del har problemer knyttet til helse, noen til sosiale nettverk, og noen til usunn livsstil, som f.eks. rusmisbruk. Noen har også vansker med bakgrunn i familieproblemer eller kriminalitet. Videre er denne gruppen kjennetegnet av en høy andel som ikke har fullført videregående opplæring. Norge har høy drop-out-andel når det gjelder videregående skole. Unge med ikke-vestlig bakgrunn har dessuten mer enn tre ganger så høy sannsynlighet for å droppe ut av skolen enn ungdom uten innvandrerbakgrunn.

Utdanning bidrar gjennomgående til en mer varig tilknytning til arbeidslivet. Regjeringen har derfor økt innsatsen for å få flere ungdommer til å fullføre videregående opplæring. En viktig hensikt med Regjeringens arbeid rettet mot ungdom er å sikre en helhetlig offentlig innsats, slik at alle kan nås. Regjeringen er i ferd med å etablere bedre samarbeid og koordinering mellom aktuelle etater for å styrke effekten av de ulike ordningene vi setter inn.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet har en samarbeidsavtale med KS på opplæringsområdet. Den sentrale avtalen danner grunnlag for fylkesvise avtaler og lokalt samarbeid. Avtalene omfatter bl.a. oppfølging av ungdom og opplæring, realkompetansevurdering og karriereveiledning. Et mål med det arbeidet er å sikre at ungdom som faller utenfor skole og arbeid, fanges opp tidlig, og at de får nødvendig oppfølging for å kunne gjennomføre opp-

læring og utdanningsløp, herunder eventuelt tilpasse arbeidsmarkedstiltak som kan hjelpe personene til å komme inn i arbeidslivet.

Interpellanten tar opp permittering og oppsigelse av lærlinger. Det er svært uheldig for lærlinger å få avbrudd i sin utdanning. Situasjonen for disse lærlingene er en felles bekymring hos statlige myndigheter, fylkeskommuner og partene i arbeidslivet. Fra en relativt sterk opphopning av permitteringer tidligere i vinter, som også rammet lærlinger, har permitteringer og oppsigelser av lærlinger gått noe ned i mai. Det er viktig at disse hjelpes over i andre bedrifter, slik at utdanningen kan fullføres. Arbeidspraksis og arbeidsmarkedsopplæring kan være aktuelle virkemidler fra Navs side. I noen fylker er dette satt i målrettet system med avtale om lærlingplasser i etterkant, bl.a. i offentlig virksomhet.

Unge er på vei fra skole og inn i arbeidslivet. Dette er en sårbar periode, hvor det er viktig å ha et godt offentlig støtteapparat for dem som trenger det. Unge arbeidssøkere utgjør også en betydelig ressurs i arbeidslivet, som det er viktig å ta vare på, da de skal bidra i produksjonen til beste for seg selv og samfunnet i mange år. Regjeringens tiltak for å møte finanskrisen og konjunktursvekkelsen, sammen med særlige tiltak rettet mot unge som har problemer i arbeidslivet, er derfor alle med på å motvirke skadevirkningene av den økte ledigheten vi nå opplever.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [11:09:14]: Jeg takker statsråden for svaret og er glad for at han tar problemet med at unge mennesker ikke får prøvd seg i arbeidslivet, på alvor. Hele livssituasjonen blir endret når terskelen inn til et varig arbeidsforhold stadig blir høyere. Det er vanskelig for alle personer, men jeg tror det er ekstra ille for dem som aldri får vist hva de duger til.

For bare et par år siden stod arbeidsgiverne i klasserommet og prøvde å rekruttere unge og lovet dem fast arbeid så fort de var ferdig med utdanningen. Slik er det ikke i dag. Uten opparbeidede rettigheter ser framtiden mørk ut. En kan komme inn i en vond spiral med pessimisme og mismot. Statsråden viste til at Norge har lavere ledighet enn andre land. For de unge er det en mager trøst at det er verre i andre land i Europa. Det betyr jo også at det ikke er lett å få jobb utenfor landet, noe unge mennesker ofte synes er spennende og lærerikt. Hvordan skal vi gi de unge optimismen tilbake? Hvordan skal vi unngå at det blir en todeling av arbeidsmarkedet?

Midlertidig ansettelse skal ikke være noen hovedregel i arbeidslivet. Faste arbeidsforhold skal være det normale. Men i en fase der unge strever med å få kontakt med arbeidslivet, særlig i den vanskelige situasjonen vi er i nå, kan det kanskje være grunn til å tenke litt annerledes innenfor klarere rammer og selvsagt i samarbeid med Nav. Hadde det vært mulig å gjøre det lettere for arbeidsgiverne å ansette unge midlertidig der arbeidsledighet er alternativet? Hadde ikke det gitt de unge et positivt signal om at de er ønsket, slik at de fikk relevant arbeidserfaring og dermed tro på seg selv og framtiden?

I dårlige tider viser det seg at de første bedriftene kvitter seg med, er lærlingene. For å motvirke det har Kriste-

lig Folkeparti økt tilskuddet, slik at unge i den mest sårbare alder ikke skal falle ut av videregående. Prognosene viser at dersom frafallet fortsetter, vil nesten hver fjerde person i yrkesaktiv alder bare ha grunnskole i 2030. Utdanning er grunnleggende for å få jobb. Derfor er det bra med flere studieplasser. I den sammenheng mangler jeg en god forklaring på hvorfor dette ikke gjelder private skoler og høyskoler.

Jeg ser fram til et konstruktivt svar og debatt om hva vi kan gjøre for at terskelen for de unge inn i varig arbeid skal bli senket. Det handler bl.a. om framtiden til alle de unge som i dag er tilhørere.

Statsråd Dag Terje Andersen [11:12:36]: Det er riktig, som representanten har vært inne på, at ett av de viktigste virkemidlene for å sørge for at folk får fullført utdanningen, noe som gir et mye tryggere grunnlag for å klare å holde seg i arbeidslivet, er lærlingtilskuddet for dem som tar fagutdanning.

Men det er jo ikke slik som representanten sa – jeg tror det var i den sammenheng – at Regjeringen sitter musestille. Ett eksempel er jo at vi i den tiltakspakken som ble lagt fram i januar, økte lærlingtilskuddet med 4 800 kr pr. plass, et tilskudd som når 38 000 lærlinger i Norge, nettopp fordi vi er opptatt av å gjøre det representanten sier.

Så synes jeg det er ganske interessant at representanten nå sier: Hadde det ikke vært bedre å gjøre det lettere å ansette unge midlertidig? Det synes jeg er veldig interessant med tanke på den debatten vi hadde før denne debatten, for da snakket vi om større forskjeller i arbeidslivet. Det forslaget var ett av de forslagene som den forrige regjeringen hadde fått vedtatt, men som vi stoppet. Det var for øvrig akkurat det samme forslaget som førte til det sosiale opprøret i forstedene i Paris i 2006. Det er nettopp et angrep på ansettelsestryggheten for ungdom, som ikke minst gir grunn til større lønnsforskjeller, som representanten var opptatt av i forrige runde, og usikre arbeidsforhold. Og hva skal en ungdom kunne si til banken sin hvis de skal etablere seg for første gang med en leilighet og kommer til banken og vil låne penger, og banken spør: Har du fast jobb? – Nei, jeg har ikke fast jobb, jeg har en midlertidig stilling.

Derfor er dette nok et eksempel – i forlengelse av den forrige debatten – på at hvis vi skal bygge opp et seriøst arbeidsliv som er trygt også for ungdom, er det nettopp den type forslag som kan bidra til å svekke ungdoms plass i arbeidslivet og trygghet i arbeidslivet. Det er nettopp det som på lang sikt vil undergrave den fordelingspolitikken vi diskuterte i forrige runde, og ikke minst et seriøst arbeidsliv som er det beste utgangspunktet for at ungdom skal lykkes på arbeidsmarkedet. Jeg er enig med representanten Woie Duesund i at det ikke er noen trøst for en arbeidsledig ungdom i Norge at det er mange flere arbeidsledige ungdommer i andre land. Men det er likevel et signal om at når vi har en del virkemidler de ikke har i andre land, og får bedre resultater enn i andre land, så viser det seg at virkemidlene virker. Da skal vi fortsette den kursen som gjør oss til det landet som har lav ledighet også blant ungdom. Så skal vi gå inn for å få enda lavere ledighet blant

ungdom, bl.a. ved hjelp av de tiltakene vi har satt inn, og som vi nå ser begynner å virke.

Per Rune Henriksen (A) [11:16:09]: Jeg må si jeg reagerte noe når representanten Woie Duesund nærmest framstilte det som om vi ville ha lav ledighet i Norge og den laveste i Europa uansett hva Regjeringen gjorde eller ikke gjorde – om vi satt musestille og ikke gjorde noe mer, så ville vi fortsatt ha lav ledighet.

Det kan skape et inntrykk av at den krisen vi har, ikke rammer Norge. Men vi må være forberedt på at ledigheten i Norge kommer til å øke. Den krisen som verdensøkonomien er inne i nå, er dyp og helt fundamental. Regjeringen har derfor satt i verk de kraftigste krisetiltakene i Europa – vi er i hvert fall i tet i Europa i forhold til vår økonomi – for å holde ledigheten nede. Når ledigheten er lav i Norge, er det også et uttrykk for den politikk som føres.

Vi har lav ledighet i Norge. Etter at Regjeringen overtok i 2005 og fram til finanskrisen satte inn, halverte vi ledigheten, fra et i europeisk sammenheng rimelig lavt nivå ned til det som vel må sies å være full sysselsetting. Men det er ikke naturkrefter som fører til dette. Det er fordi vi har hatt et høyt nivå når det gjelder tiltak for arbeidsledige. Vi har ført en aktiv politikk for å få folk i arbeid, og ikke satt økonomien på spill.

Ungdomsledighet er et spesielt tema, for ungdomsledighet har noen sider ved seg som må behandles spesielt i forhold til annen ledighet. Vi må unngå å miste folk. Går man først inn i en langtidskarriere som ledig, er det mye vanskeligere å komme ut av det. For unge er det enda vanskeligere enn for andre. Derfor er det viktig med spesielle tiltak overfor ungdom. De ungdomsgarantiene som vi har vedtatt nå – vi hadde en på 1990-tallet – er tiltak som virker. Det er de tiltakene som bl.a. fører til at vi har den laveste ungdomsledigheten – eller at Norge har det laveste nivået på ungdomsledighet. Det er en mager trøst kanskje, men det er som statsråden sier, en indikasjon på at vi er på rett vei.

Institutt for samfunnsforskning kom i 2006 med en rapport om den ungdomsgarantien som vi hadde fra 1995 til 1998, hvor de sier:

«Vi finner at den forsterkede tiltaksinnsatsen bidro til økt deltakelse på arbeidsmarkedstiltak og til raskere overgang fra ledighet til jobb.»

Vi her helt klart enig i at målet er ikke å få ungdom over på tiltak, men målet er å få dem i jobb. Men tiltak er veien til jobb.

Jeg har deltatt i en arbeidsgruppe under Den parlamentariske østersjøkonferansen som har sett på arbeid og velferd, spesielt på ungdomsarbeidsløshet. Det vi ser, er at det er store variasjoner i Europa på dette området, og det er også store variasjoner innen vår del av Europa når det gjelder nivået for ungdomsarbeidsløshet. Det har med samfunnsmodeller å gjøre, og det har med utdanningssystemer å gjøre. Men det som er felles, er at arbeidsledigheten blant unge er mye høyere enn blant voksne. Vi ser at ledigheten er lavest i de regulerte arbeidsmarkedene – altså der vi har et godt innslag av både lovverk og avtaleverk som regulerer forholdene i arbeidsmarkedet. Jeg skal

komme inn på det litt senere i en kommentar til noe av det som representanten Woie Duesund vil anbefale.

De anbefalingene vi kommer med fra arbeidsgruppen vår, er nettopp at landene bør sette i verk arbeidsmarkeds-tiltak som er rettet spesielt mot unge, slik som den norske ungdomsgarantien. Vi ser på utdanningssystemer. Det er spesielt viktig at vi har et godt samarbeid og god kontakt mellom skoler og arbeidsliv, ikke bare én uke i 9. klasse, men at det er tett kontakt for å forberede ungdommer på arbeidslivet. Vi må også se på dette med drop-outs – altså unge som dropper ut av videregående utdanning.

Hvis vi ser på de anbefalingene som representanten Woie Duesund kommer med om midlertidige ansettelser, er det å si at vi har forskning og undersøkelser som viser at det er bare 20 pst. av dem som er midlertidig ansatt, som får fast arbeid videre. Resten blir gående i en limbo hvor man har dårligere rettigheter, dårligere lønn og dårligere etterutdanning. Det er et problem ikke bare for den det gjelder, men også for de samfunnene som har et veldig stort innslag av midlertidige ansettelser. Dette er overhodet ingen hjelp.

Lavere arbeidsgiveravgift blir prøvd av noen land. Jeg vil minne om at vi hadde lavere arbeidsgiveravgift for dem over 65 år, var det vel, noe vi avvirket i forbindelse med IA-avtalen, fordi det ikke hadde noen påviselig effekt. Det er andre tiltak som kan gi mer og bedre effekt. Men vi vurderer alle tiltak som kan gi god effekt, og som kan redusere ungdomsledigheten.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [11:21:55]: I «Satsing på barn og ungdom. Regjeringens mål og innsatsområder i statsbudsjettet 2009» finner vi et kapittel kalt: «Alle skal gis mulighet til å komme i arbeid.» Her kan vi bl.a. lese om en del gode formål og gode tiltak, i tillegg til tiltaksgarantien.

Jeg er redd for at denne garantien er like mye, eller rettere sagt, like lite verdt som andre garantier jeg tidligere har tatt opp med statsråden. Man kaller det en garanti, og den gir en del rettigheter og fordeler for noen, men ikke for alle. Mange oppdager fort at en garanti ikke betyr «garantert».

Ifølge Arbeid og velferd nr. 2–2009 må vi over 20 år tilbake i tid for å finne siste gang ledighetsveksten var noe i nærheten av det vi opplever nå. Ved utgangen av april 2009 var det 11 400 personer som var registrert som helt ledige i aldersgruppen 20–24 år, og 11 000 i aldersgruppen 25–29 år. Disse utgjør til sammen om lag en tredjedel av alle som er helt ledige.

Det er vanlig at unge arbeidssøkere med liten eller ingen yrkeserfaring rammes hardere av økt ledighet under en nedgangskonjunktur. Tallene antas egentlig å være enda høyere, da flere av de unge ikke melder seg ledige på grunn av manglende opparbeidede rettigheter til dagpenger. Tallene for unge menn er nesten dobbelt så høye som for unge kvinner. Regjeringens politikk ser ut til å ha sviakt de unge.

Den høyeste veksten i ledigheten finner vi innen bygg og anlegg. Dette kommer ikke akkurat som noen overraskelse. Det var disse bransjene som merket nedgangen først, og er grunnen til at Fremskrittspartiet hadde så

stort fokus på dette i sitt alternative budsjett og senere i tiltakspakkene.

Ifølge Romerikes Blad den 30. mai er det 1 187 lærlinger bare i Akershus som søker om en plass nå til høsten. I fjor var det bare rundt halvparten av de som søkte, som fikk en plass.

Nav sliter voldsomt om dagen. De ligger på etterskudd innenfor de fleste arbeidsområder og bruker det meste av sine ressurser på å få unna køen av folk som venter på en ytelse.

Så til midlertidige stillinger. De aller fleste som har en midlertidig stilling, sier at det tross alt er bedre å ha en midlertidig stilling enn ikke å ha en jobb å gå til i det hele tatt. Organisasjoner som er opptatt av fattigdom, etterlyser bruk av midlertidige stillinger fordi det er bedre med en midlertidig stilling enn ikke noen stilling.

Alt i alt viser dette stor grunn til bekymring. De signalene som statsråden har kommet med i dag, gir ikke særlig grunn til å være mindre bekymret. Jeg er stygt redd for at mange vil forbli ledige i lang tid, og jeg er også redd for at mange vil stå uten en lærlingplass til høsten, da lærlingplasser henger tett sammen med arbeidsmarkedet generelt.

André N. Skjelstad (V) [11:25:48]: Åse Gunhild Woie Duesund tar opp hva Regjeringen vil foreta seg for å unngå at unge arbeidssøkere blir tapere i arbeidsmarkedet.

I de senere årene har vi hatt en rekke debatter om aldersgruppen 20–29 år, med forskjellig tematikk. I flere fylker øker den prosentvise andelen av uførhet i den gruppen. I fjor hadde vi en debatt om unge uføre, der spesielt gutter er overrepresentert, og at så mange i den aldersgruppen er ledige, ikke er en del av arbeidsmarkedet, er på mange måter et nederlag for samfunnet. Antallet unge uføre har økt sterkt i denne perioden. Med en større grad av fleksibilitet hadde kanskje flere også fått prøvd seg i et arbeidsmarked.

Det er selvfølgelig mer sammensatt enn at det finnes bare én oppskrift på dette. Skolegang, som flere har nevnt, er definitivt en av faktorene, og vi ser at mange – spesielt gutter – dropper ut av videregående skole og ofte går over til et løp i arbeidsledighet. Det vil uansett også være slik i framtiden at folk er forskjellige, og at det kanskje er nødvendig med en større grad av oppmerksomhet på den forskjelligheten.

Terskelen for å komme inn i arbeidslivet – med økte muligheter – ville med midlertidige ansettelser gitt flere muligheten til å prøve å komme seg i arbeid. Men det kan også gi rom for dem som er utenfor, og som ønsker å komme seg inn. Bruk av mer midlertidige ansettelser gir også muligheten til å få en fot innenfor. Statsråden peker selv på at det er store ledighetstall blant de unge.

Representanten Henriksen pekte på at det ikke var sikkert at det var greit at man danset limbo. Jeg vil si at det kanskje må være bedre å få lov til å være med på dansen enn å måtte stå utenfor ringen. Jeg tror faktisk det er en stor fordel. Hvis man da får lov til å være med en liten stund, har man også større mulighet til å komme tilbake. Jeg tror at dette blir for skjematisk. Jeg tror at vi er nødt

til å ha en større grad av fleksibilitet, som også gagnar de unge. Hvis vi hele tiden bare peker på at slik skal det være, tror jeg det vil være vanskelig nettopp for de unge å komme inn i dette, spesielt i slike tider som disse.

Det er også interessant å se en del overskrifter i avisene i den senere tid, for dette gjelder ikke bare dem som faller utenfor og ikke har arbeid, men vi ser også det samme i forhold til uførhet. I det helrøde Trondheim er dagens oppslag i Adresseavisen at hver fjerde sosialklient er i denne aldersgruppen. Dette er ikke bare et nederlag for samfunnet, men det viser at man, med det som skal være så fantastisk i en såpass rød kommune som Trondheim, ikke når de målsettingene som enkelte representanter skryter av her i dag. Fleksibilitet tror jeg er nøkkelen for å nå noen av målene. Dessverre deler ikke flertallet den meningen.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [11:29:22]: Jeg takker alle som har deltatt i debatten. Det er svært positivt at så mange deler min uro for alle unge som strever med å komme inn i varig arbeid. Det er enda mer positivt at ingen av dem som har hatt innlegg i dag, bagatelliserer problemet med å si at dette skyldes finanskrisen, som andre land må ta tak i. Alle har vært genuint opptatt av hvordan vi skal løse ungdomsledigheten i vårt land når sysselsettingen er svak. Jeg har merket meg at representanter fra Regjeringen er mer fornøyd enn opposisjonen.

Mange har hatt fokus på at en bør bruke tiden til å skaffe seg utdanning og kompetanse mens en venter på at arbeidsmarkedet skal snu. Jeg er enig i det. Lærdom er lett å bære, heter det. Samtidig er det usikkert om og når vi får bedre tider. Derfor er det viktig å gjøre noe konkret i dagens situasjon.

Jeg konstaterer at statsråden ikke var overbegeistret for min forsiktige tilnærming til at unge skal få prøve seg midlertidig i arbeidslivet. Jeg skal ikke gjenta det. Men jeg tror at flere av oss må kunne tenke mer konstruktivt og gi arbeidsgivere litt mer drahjelp. Representanten Henriksen sa at 20 pst. fikk fast arbeid. Det er jo bedre enn ingenting. Men jeg er åpen for gode ideer.

Vi har tidligere også diskutert unge uføre. Jeg kunne tenke meg også å nevne to andre grupper som sliter med å komme inn i arbeidsmarkedet, og det er unge med innvandrerbakgrunn og unge som har nedsatt funksjonsevne. Det finnes gode arbeidsmarkedstiltak, men tror statsråden at en kunne bruke frivillige organisasjoner mer i en slik sammenheng?

Jeg har en bekymring, og jeg håper at vi kan få til gode løsninger. Jeg takker for engasjement og vilje til forbedringer. Det fortjener den unge generasjonen, for det er den som representerer framtiden.

Sigvald Oppebøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Dag Terje Andersen [11:32:12]: Jeg kan bekrefte: Vi trenger et mangfold av tiltak, og vi trenger et mangfold av aktiviteter, og mye av aktiviteten kan godt skje i et godt samarbeid – og skjer i et godt samarbeid –

med frivillige organisasjoner. Det er et godt trekk ved det norske samfunnet.

Men jeg må få lov til å stoppe opp litt mer ved bagateliseringen av ansettelsesvernet til unge mennesker, under overskriften at det er bedre å ha en midlertidig jobb enn ikke å ha noen jobb. Hvis det er en jobb som skal gjøres, mener vi det er bedre at ungdom har trygge ansettelsesforhold enn utrygge ansettelsesforhold – det er det som er vårt utgangspunkt – og det handler veldig mye om sikkerhet i arbeidslivet og om det den forrige debatten som vi hadde, handlet om, trygge lønns- og arbeidsforhold.

Så kan jeg si at jeg vet at Kunnskapsdepartementet kommer til å legge fram en stortingsmelding om kompetansepolitikk – jeg mener det er i juni – og der kommer det flere tiltak på dette området, i tillegg til dem vi alt har gjennomført. La meg nevne ett: Yrkesrettet opplæring er styrket. Vi har altså gjennomført toårig praksisplass som et mulig yrkesfaglør. Det er nettopp den typen tiltak som vi vet virker. Når ungdom får lov til å jobbe praktisk og så lære seg teorien på grunnlag av erfaringene knyttet til å gjøre noe praktisk, vet vi at det er et virkemiddel som slår igjennom.

Så høres det ut på representanten Kjønås Kjos som om Norge ikke er en del av den internasjonale økonomiske krisen. Faktum er at vi har mindre økning i ledigheten enn veldig mange land rundt oss, ikke minst vår nærmeste nabo, Sverige, men vi er påvirket av den internasjonale krisen. Da nytter det ikke bare å kommentere det som om den økte ledigheten i Norge er noe som denne regjeringen har påført landet. Nei, vi må se på hvilke tiltak vi setter inn i forhold til andre land som er rammet av den samme økonomiske krisen. Og da vet vi at vi øker innsatsen mer i forhold til hvor mange ledige vi har, enn andre land rundt oss. Det er derfor ledigheten stiger noe mindre enn i andre land.

Så var representanten Kjønås Kjos også inne på problemet med den type tiltak som ungdomsgarantien, som altså garanterer at er du mellom 20 og 24 år, får du et tilbud hvis du ikke har fått jobb eller tilbud om skole i løpet av seks måneder. Ja, det er riktig at noen virkemidler bare treffer noen. Ungdomsgarantien f.eks. – 20–24 år – treffer ikke meg. Jeg tror jeg tør antyde at den heller ikke treffer representanten Kjønås Kjos. Men vi skal ha noen målrettede virkemidler rettet mot ungdom, og det er nettopp det som gir resultater.

Vi er opptatt av å diskutere på grunnlag av Woie Dueunds interpellasjoner i forhold til næringslivet og arbeidslivets organisasjoner hvordan vi stadig kan utvikle virkemidlene med det formål å gi enda bedre tilbud for å trygge sysselsettingen generelt og blant ungdom spesielt.

Presidenten: Da er sak nr. 2 ferdigbehandla.

Sak nr. 3 [11:35:34]

Forslag fra stortingsrepresentant Robert Eriksson på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 15. mai 2009 (jf. Innst. O. nr. 67):

«Stortinget avviser ny alderspensjon og ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med de nødvendige lovendringer i dagens pensjonssystem. Det bes om at Regjeringen fremlegger endringer som ivaretar følgende hensyn:

- Fjerne avkortingen i grunnpensjonen for gifte/samboende pensjonister slik at alle får 100 pst. grunnpensjon uavhengig av sivilstand.
- Øke pensjonsopptjeningen fra 3,00 til 3,50 pensjionspoeng for ulønnet omsorgsarbeid.
- Innføring av pensjonsopptjening for avtjent verneplikt.
- Innføre en ordning hvor minstepensjonen avkortes med 80 pst. av opptjent inntektspensjon.
- Øke minstepensjonen til 2 G, slik at særtillegget økes fra 74 pst. (lav sats) til 100 pst. av G, og fra 94 pst. (høy sats) til 100 pst. av G.
- Innføre fleksibelt uttak av pensjon fra fylte 62 år og at det legges til rette for at man kan kombinere arbeidsinntekt og pensjon uten at det skal føre til avkortning av pensjonsutbetalingene.
- Sørge for en praktisering av samordningsloven, slik at ingen taper på å ha opptjent pensjionspoeng i folketrygden (negativ effekt).»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, sjå side 3320)

Sak nr. 4 [11:35:45]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om endringer i Stortingets forretningsorden (endringer i komitéstrukturen) (Innst. S. nr. 256 (2008–2009))

Stortingspresident Thorbjørn Jagland [11:36:15]:

Presidentskapet fremmer forslag om enkelte endringer i Stortingets komitéstruktur og om sammensetningen av komiteene. Forslagene fremmes på bakgrunn av innstilling fra et internt utvalg der alle partigrupper har vært representert.

Når det gjelder komitéstrukturen, foreslår et flertall i Presidentskapet at utenrikskomiteen og forsvarskomiteen slås sammen til én komité. Bakgrunnen for dette er at de to komiteenes sakfelt etter hvert er sammenfallende i en grad som etter vårt syn tilsier at Stortinget bør forberede sakene i samme komité. Det at vi da ikke får en egen forsvarskomité i Stortinget, betyr selvfølgelig ikke at forsvarspolitikken blir nedprioritert, tvert imot: Den vil få en mer sentral plass i Stortinget. Den gangen fiskerikomiteen forsvant og ble en del av næringskomiteen, husker jeg det ble sagt at da ville fiskeripolitikken – og det gjaldt også landbrukspolitikken – få en mindre sentral plass i Stortingets arbeid. Det har jo ikke skjedd. Man kan vel heller si tvert imot. Det samme tror jeg vil skje her: Når vi nå gjør forsvarspolitikken til en del av hele utenriks- og sikkerhetspolitikken, vil forsvarspolitikken få en vesentlig større plass i Stortingets oppmerksomhet. Jeg skjønner godt at enkeltgrupper synes det er greit å ha en egen komité i

Stortinget, men det betyr ikke at deres interesser blir ivare tatt på en best mulig måte da. Jeg tror heller at det vi nå gjør, vil føre til, som jeg sier, at forsvarspolitikken kommer høyere opp på dagsordenen og i oppmerksomheten til flere stortingsrepresentanter.

Konsultasjoner med regjeringen om militære beredskapsmessige forhold foreslås lagt til den utvidede utenriks- og forsvarskomiteé, mens saker om sivil beredskap overføres justiskomiteen. Rapporter fra Ombudsmannnemnda for Forsvaret og Ombudsmannnemnda for sivile vernepliktige skal etter forslaget behandles i kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Det foreslås også enkelte endringer når det gjelder sammensetningen av komiteene. For det første skal det bli lettere for partigruppene å endre komitéplassering av sine medlemmer i løpet av stortingsperioden. Gruppene skal kunne foreslå slike endringer overfor valgkomiteen – også utenom tilfellene der avgang, f.eks. i forbindelse med regjeringsskifter, gjør det nødvendig å endre komité-sammensetning. For det andre mener flertallet i Presidentskapet at alle partigrupper bør ha et medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen. De små gruppene skal imidlertid kunne kreve at dette medlemmet også oppnevnes som medlem av en annen fagkomité, slik at vedkommende kan få dobbelt komitémedlemskap. Vi synes det er av stor viktighet at alle partier har mulighet til å delta i kontrollarbeidet i Stortinget, og dessuten også delta i forberedelser av grunnlovsforslag for Stortinget.

Til slutt vil jeg nevne at et flertall i Presidentskapet også foreslår at saker om valgreglene til Sametinget overføres fra kommunal- og forvaltningskomiteen til kontroll- og konstitusjonskomiteen, slik at sistnevnte komité får ansvar for all valglovgivning.

Med dette anbefales Presidentskapets innstilling.

Øyvind Korsberg (FrP) [11:40:12]: Det er riktig som foregående taler sa, at man avvirket det som var fiskerikomiteen. Jeg vil bare minne om at fiskeripolitikk så avgjort er en del av næringspolitikken, så det er for så vidt naturlig å ha den innenfor næringskomiteen.

Jeg skal bare knytte noen korte merknader til de punktene der Fremskrittspartiet er uenig med flertallet. Jeg vil vise til innstillingen og våre merknader der og til vedlegget, der det går tydelig fram hva Fremskrittspartiet mener i saken.

Vi er enig i at det er viktig å kunne følge en sak tett i kontroll- og konstitusjonskomiteen, men vi skiller oss ut ved at ikke alle får de samme rettighetene. Dette er et forslag som i realiteten er med på å styrke de mindre partiene. Det er sikkert mange gode grunner for det, men vi mener at en bør gjenspeile det som er valgresultatet.

Så er vi også opptatt av sammenslåingen av forsvarskomiteen og utenrikskomiteen, som vi er imot. Et av de argumentene som blir brukt fra flertallets side, er at det er en mindre saksmengde i forsvarskomiteen. Da kan man stille spørsmålet: Hvis man da slår sammen de to komiteene og det fremmes en rekke representantforslag i neste periode som gjør at denne komiteen vil få dobbelt så mange saker som de øvrige komiteene, vil man da split-

te komiteen igjen – hvis man bruker den typen argumentasjon? Jeg synes dette er en argumentasjon som egentlig ikke holder mål. Ser man på de saker som forsvarskomiteen har i dag, er de av betydelig viktig karakter, både sikkerhetspolitisk og også for det som har med investeringer å gjøre. Ser man på flykjøpsaken, som er til behandling nå, er det investeringer på 160 milliarder kr. Det er den største offentlige investeringen Norge noen gang har gjort. Proposisjonen er på elleve og en halv side. Så har man investeringsproposisjonen som kommer fra Forsvaret, som er betydelig, og som selvfølgelig også kunne ha vært splittet opp og håndtert på andre måter, hvis saksmengden er det avgjørende, som flertallet bl.a. bruker som argumentasjon.

Vi synes ikke det er en riktig måte å gjøre det på. Vi ønsker å følge de lange linjers tradisjon. Å videreføre en forsvarskomiteé er viktig også for fremtiden. Jeg vil også vise til det som er kommet til Stortinget fra tjenestemannsorganisasjonene i Forsvaret, der Befalets Fellesorganisasjon, Norges Offisersforbund, Krigsskoleutdannede offiserers landsforening, Norsk Tjenestemannslag og Personellforbundet stiller seg helt avvisende til tanken om avvikling av forsvarskomiteen i Det norske storting. Det er en uttalelse vi støtter, men dessverre ikke flertallet.

Til slutt: La meg ta opp Fremskrittspartiets forslag i innstillingen.

Presidenten: Representanten Øyvind Korsberg har teke opp det forslaget han refererte til.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [11:44:00]: Siden Senterpartiet ikke er medlem i Presidentskapet, vil jeg bare gjøre kjent at vi støtter innstillingen fra Stortingets presidentskap.

Vi har vært med i komitéstrukturutvalget. Der har jeg sjøl sittet, og fulgt dette arbeidet tett. Jeg mener, på vegne av Senterpartiet, at det er viktige endringer som gjøres, særlig det som handler om at det blir økt adgang for partigruppene til å endre komitéplassering av sine medlemmer i løpet av stortingsperioden. Det er faktisk viktig. Det er viktigere for de små partiene, der vi sitter og har én enkelt i hver komité. Vi synes det er bra at det blir en mulighet til å kunne skifte komité.

Jeg tror ikke jeg skal si noe mer. Vi støtter som sagt innstillingen fra Stortingets presidentskap.

Inge Lønning (H) [11:45:24]: Bare noen korte merknader.

Forslaget om å slå sammen forsvarskomiteen og utenrikskomiteen er etter mitt skjønn et fremtidsrettet og riktig forslag. Det henger sammen med den utvikling som vi har vært inne i gjennom ganske mange år, at sikkerhetspolitikken er og blir en integrert del av utenrikspolitikken, og at det fremstår som mindre og mindre naturlig å opprettholde det som i Stortingets tidligere perioder var en egen militærkomité, og som i mange år var en egen forsvarskomiteé. Grunnen til at jeg finner det nødvendig å knytte noen merknader til det er at det i den offentlige debatt er fremkommet en del synspunkter om at dette skulle inne-

bære en nedtoning av Forsvarets betydning. Man hadde tilsvarende debatter da Stortinget for en del år tilbake la sammen det som i sin tid het landbrukskomiteen, fiskerikomiteen og industrikomiteen til én komité. Det ble også tolket som om man derved skulle devaluere betydningen av primærnæringene. All erfaring har vist at i Stortingets arbeid fungerer dette slik det var meningen, nemlig at man ser tingene i en noe større sammenheng enn før. Det betyr at Stortingets eget arbeid blir mindre oppsplittet og fragmentert enn tidligere, og det innebærer i tillegg at man får en bedre fordeling av arbeidsbyrden i stortingskomiteene. Det forhold at det etter tradisjonen er slik at de fleste parlamentariske ledere sitter i utenrikskomiteen, er jo også et klart argument for at det ikke innebærer noen nedgradering eller devaluering av noe saksområde at det legges til den komiteens ansvarsområde.

Så en liten kommentar til spørsmålet om kontroll- og konstitusjonskomiteen og behovet for at også de partiene som har for små grupper til uten videre å ha fast representasjon i den komiteen, kan delta i arbeidet i kontrollkomiteen. Jeg har tatt opp et mindretallsforslag i den sammenheng som jeg bare kort vil begrunne. Det bør være anledning til at de små partigruppene selv kan avgjøre hvilke av kontrollsakene som da er gjenstand for høring i kontrollkomiteen, de ønsker å delta i, og de bør da i forbindelse med den høringsprosessen etter mitt skjønn ha nøyaktig de samme rettigheter som de faste medlemmer av komiteen. Det er ingen tungtveiende argumenter, så langt jeg kan skjønne, som taler imot dette, og det vil gjøre at også de små partigruppene vil oppleve at de kan delta fullt ut på linje med de større partigruppene i behandlingen av de viktige sakene som er gjenstand for høring i kontroll- og konstitusjonskomiteen. Jeg tar derfor opp dette forslaget.

Presidenten: Representanten Inge Lønning har teke opp det forslaget han refererte til.

Gunnar Kvasheim (V) [11:49:36]: Det er positivt og riktig at det med jevne mellomrom er en gjennomgang av komitéstrukturen i Stortinget. Venstre har under den gjennomgangen som er foretatt foran dagens behandling, vært åpen for en større endring som kunne gi færre komiteer på Stortinget. Vi var åpne for å slå komiteer sammen, slik at man kunne se problemstillinger og utfordringer i en større helhet. Det ville også ha gitt den fordel at flere partier kunne møte i komiteene med flere medlemmer. Denne tilnærmingen var det ikke tilslutning til i den gruppen som har jobbet med disse problemstillingene, så den ble tidlig i arbeidet lagt til side.

Venstre støtter det forslag som er fremmet om å slå sammen utenrikskomiteen og forsvarskomiteen. Vi mener at det er godt begrunnet både når det gjelder saksmengde og saksfelt, og jeg synes også at begrunnelsen har kommet fram i Inge Lønnings og andres innlegg tidligere i dag.

Vi synes også det er positivt at partiene skal være representert i kontroll- og konstitusjonskomiteen. Vi synes en slik bred representasjon samsvarer godt med den rollen komiteen skal ha, og at den ordningen flertallet går inn for, er mer hensiktsmessig enn en av-og-på-ord-

ning, som er den som Inge Lønning foreslår og begrunner.

Vi i Venstre synes at det er positivt at partigruppene skal kunne endre komitéplassering mer fleksibelt i løpet av perioden og støtter også det.

Det vil framgå av vedlegget til komiteens innstilling at Venstre har tatt til orde for at komitémøtene skal holdes for åpne dører. Det er en holdning som jeg i utvalget står alene om. Det synes jeg er beklagelig. Flertallet begrunner sin skepsis med at komiteene er en del av Stortingets interne arbeidsform, og at det er mest effektivt at det ikke er møter for åpne dører. Jeg mener at åpenhet ikke står i veien verken for en del av det forberedende arbeidet i Stortinget eller for en effektiv saksbehandling. De fleste vil nok oppleve at komitémøtene ikke er av interesse for pressen i det daglige arbeidet, men i enkelte sammenhenger vil det være interesse for det, og da burde det også være mulighet for åpenhet i komitémøtene. Den type innvending som brukes mot åpne komitémøter, var det også noen som hadde mot å åpne komitéhøringene for offentligheten, slik Venstre foreslo og fikk tilslutning til. Det er også denne type innvending som har vært brukt når man har hatt debatt om åpne formannskapsmøter. Det ville hemme arbeidet i formannskapet, ble det sagt. Nå er det en lovbestemt ordning som ingen setter spørsmålstegn ved. Jeg mener det kler vårt parlament å ha stor åpenhet, og da inngår åpne møter i komiteene som en del av det.

For kort tid siden hadde presselosjen et møte om åpenhetsspørsmål i Stortinget. Da var åpne komitémøter et tema. Carl I. Hagen var begeistret tilhenger av åpne komitémøter i det møtet som presselosjen hadde. Han mente åpne komitémøter var selvsagt, og viste bl.a. til Kongressen i USA. Jeg registrerer at Fremskrittspartiet i innstillingen har et annet syn, og at Venstre står alene om den oppfatningen som vi i møtet med presselosjen fikk tilslutning til fra Carl I. Hagen.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [11:53:30]: Denne saka dreiar seg eigentleg om ei oppdatering av Stortingets forretningsorden for rett og slett å bringa forretningsordenen meir i tråd med det som er behovet i dagens situasjon.

Kristeleg Folkeparti er med i fleirtalsinnstillinga på alle punkt. Sett på den bakgrunnen er stortingspresidentens innlegg klårgjerande både for våre standpunkt og for vår grunngeving. Eg skal difor gjera dette veldig kort når det gjeld dei tre hovudpunkta her.

Når me går inn for moglegheita til å endra samansettinga av komiteane i løpet av valperioden, ser me at dette er eit behov som dukkar opp frå tid til annan. Då skulle det berre mangla at ikkje forretningsordenen òg tek høgd for det.

Når det gjeld kontroll- og konstitusjonskomiteen og dobbel komitémedlemskap, er det vel klårt for dei fleste at kontroll- og konstitusjonskomiteen har fått ei stadig viktigare rolle, så det å vera representert der for alle parti vert meir og meir viktig. Difor synest me at det er heilt naturleg at det vert teke inn i forretningsordenen.

Det siste gjeld samanslåinga av utanrikskomiteen og forsvarskomiteen. Der er eg heilt på linje med dei som

allereie har gjeve uttrykk for at dette på ingen måte er ei svekking av forsvarsrelaterte saker – snarare tvert imot.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 4.

(Votering, sjå side 3320)

Sak nr. 5 [11:55:08]

Innstilling fra næringskomiteen om Noregs deltaking i europeiske romfartsprogram (Innst. S. nr. 274 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 49 (2008–2009))

Kåre Fostervold (FrP) [11:55:38] (ordfører for saken): I innstillingen fra næringskomiteen om Norges deltagelse i europeiske romfartsprogram fremkommer det en tverrpolitisk enighet om betydningen av norsk deltakelse i Den europeiske romorganisasjonen ESAs program.

Helt siden Norge ble medlem i 1987, har norske bedrifter og forskningsmiljøer nytt godt av muligheten til å delta sammen med internasjonale miljøer i utviklingen av ny viten, teknologier og produkter. Ringvirkningsfaktoren ved norsk romrelatert virksomhet, som årlig blir beregnet av Norsk Romsenter, viser oss at nytteeffekten utover direkte investeringer stadig holder et høyt nivå. Det var derfor all grunn til å tro at Regjeringen hadde valgt å videreføre det betydelige engasjementet som Norge har hatt i ESAs program. Men dessverre skuffet Regjeringen romfartsmiljøet stort på ministerrådsmøtet i ESA i november 2008. Der gikk Regjeringen inn for å redusere Norges engasjement i forhold til NNI-nivå. Det er dette valget som skaper et skille i saken. Jeg regner med at regjeringspartiene redegjør for sitt standpunkt, og så skal jeg prøve å ta opp noe av opposisjonspartiernes syn i saken.

I samtlige behandlinger av norsk romfartspolitik, enten som egne saker eller i forbindelse med statsbudsjettet, har det vært en enestående enighet om viktigheten av vårt engasjement i ESA, noe som for næringslivet og forskningsmiljøene har betydd en forutsigbarhet og en langsiktighet som har lagt grunnlaget for en betydelig norsk satsing. Målsettingen har vært å holde den norske deltakelsen minst på et NNI-nivå, og for enkelte av oss som har hatt gleden av å få inngående kjenneskap til miljøet, har vel ønsket om ytterligere satsing utover NNI-nivå vært nærliggende.

Det er besnærende i en tid da regjering og storting understreker betydningen av forskning og utvikling gjennom en egen innovasjonsmelding og en egen forskningsmelding, at man velger å gå bort fra en romfartssatsing som det har vært tverrpolitisk enighet om hittil. Det er også overraskende at dette blir gjort på et tidspunkt da Regjeringen legger frem tiltakspakker for å dempe konsekvensene av finanskrisen. Man skulle tro når man står foran store utfordringer innenfor tradisjonelt næringsliv, at det ville være fornuftig å øke satsingen på internasjonale programmer som gir norske bedrifter innpass i spennende, nye høyteknologiske prosjekter. Jeg registrerer at regjeringspartiene viser til det norske engasjementet i Galileo-

prosjektet, som Stortinget skal behandle om en uke, og at det skal være et plaster på såret. Men det blir en fattig trøst for norsk romfartsmiljø. Satsingen i Galileo-prosjektet burde etter Fremskrittspartiets syn ha kommet i tillegg til å opprettholde nivået i de andre europeiske romfartsprogrammene. Da ville vi opprettholdt den forutsigbarheten som Stortinget i inneværende periode har gitt romforskningsmiljøet, samtidig som vi hadde bekreftet det norske engasjementet i ESAs programmer.

Jeg vil til slutt vise til opposisjonspartiernes samlede merknader, der vi varsler en forventet opptrapping i forbindelse med neste års budsjett.

Steinar Gullvåg (A) [11:59:29]: Utviklingen av norsk romindustri er egentlig et eventyr. Deltakelsen i Den europeiske romfartsorganisasjonen ESA har gitt – og gir – norske bedrifter muligheter til å utvikle en spissteknologi som er blant de aller fremste i hele verden. For hver krone vi investerer i disse programmene, får vi faktisk fem tilbake. Norsk romindustri har nå en årlig omsetning på over 5 milliarder kr, med en eksportandel på hele 70 pst.

Det tjener Regjeringen til ære at den i 2005 grep de mulighetene som da bød seg, og økte innsatsen i ESAs programmer. Denne innsatsen videreføres i årene som kommer. I tillegg kommer nå satsingen på det europeiske satellittnavigasjonssystemet Galileo, som Stortinget skal behandle som en egen sak. Til sammen vil dette føre til at de årlige norske forpliktelsene overfor europeiske romindustriprogrammer øker til rundt 600 mill. kr. Nær sagt mot alle odds og i konkurranse med bedrifter i mange land som har langt større ressurser enn det vi har, har norske høyteknologibedrifter klart å hevde seg på en del utvalgte områder. Målrettet forskningsinnsats og kompetansebygging er nøkkelen til denne suksessen. Og det er ikke langt mellom doktorgradene i disse bedriftene. Flere av bedriftene er lokalisert til Horten, der romindustrien også bidrar sterkt til utviklingen av mikroteknologimiljøet ved Høgskolen i Vestfold.

Må jeg samtidig få minne om at satsingen på nye satellittbaserte navigasjons- og overvåkingssystemer er viktige ledd i vår nordområdepolitikk, og faktisk en forutsetning for at vi skal kunne utnytte olje- og gassressursene i Barentshavet. Klimaendringene vil også føre til at nordområdene blir isfrie store deler av året. Det åpner de nordlige sjørutene til Asia og innebærer økende skipstrafikk gjennom Nordøstpassasjen. Det stiller selvfølgelig helt spesielle krav til sjøsikkerheten i området.

I et moderne samfunn er det ganske umulig å klare seg uten de hjelpemidlene som romindustrien har skaffet oss. Vi tenker bare ikke over at mobiltelefoni faktisk er ganske avansert satellittkommunikasjon tillikemed GPSTeknologien i biler og båter. Norske bedrifter er faktisk i verdenseliten på dette området.

Opposisjonspartiene møter den historiske satsingen på romindustrien med sutring over at Regjeringen ikke oppfyller alle gode programmer, som om de har spesielle gode resultater å vise til fra sin egen regjeringsperiode.

Leif Helge Kongshaug (V) [12:03:19]: Romrelaterte varer og tjenester er en betydelig industri i Norge, med en total omsetning på 6,3 milliarder kr i 2007. Av dette utgjorde verdien av norskproduserte varer og tjenester 5,4 milliarder kr. Eksportandelen ligger på ca. 71 pst., og dette er dermed en viktig norsk eksportvare. Det er kanskje en industri som ikke er så kjent for den enkelte innbygger, men det er en betydelig industri og en viktig industri med tanke på utvikling av kompetanse og framtidsrettete arbeidsplasser.

De statlige bevilgningene skal bl.a. medvirke til at norsk industri oppnår sterke internasjonale posisjoner innenfor prioriterte områder som telekommunikasjon, satellittnavigasjon, jordobservasjon og bæreraketter. Satsing på romvirksomhet er, som flere har vært inne på, en lønnsom investering, med god avkastning for hver krone som er investert.

Gjennom deltakelse i romfartsprogrammet European Space Agency har vi sikret norske bedrifter kunnskap og gode vilkår på romfartsmarkedet.

Venstre er klar over at den årlige ESA-innsatsen vil fortsette å øke fram til 2011 på grunn av investeringer man forpliktet seg til i 2005. Men på grunn av nedprioritering av den norske innsatsen i ESA avtar investeringene i prosjekter mye mer og tidligere enn for antatt. Konsekvensene av det kan bli færre kontrakter for norsk næringsliv, noe som vil få negative konsekvenser for norske bakkestasjoner som Tromsø, Svalbard og Troll, som ikke lenger vil få noen sentral rolle i bakkesegmentet for GMES Romkomponent. I tillegg kan Regjeringens innstramminger i bevilgninger til ESA føre til bortfall av nedstrømstjenester som oljesøloversvåking og færre oppdrag for forskningsaktører rundt om i landet.

Sverige satser aggressivt på GMES for å sikre seg industrielle oppgaver. I et skriftlig spørsmål fra meg datert 6. februar 2009 til nærings- og handelsminister Sylvia Brustad spør jeg statsråden om hun er bekymret for at norsk romvirksomhet kan tape terreng til bl.a. Sverige på grunn av deres satsing i programmet. Statsråden svarer at Regjeringen har lagt til rette for en betydelig innsats innenfor romvirksomhet, og man kan således tolke svaret dit hen at hun ikke er bekymret. Jeg vil på vegne av Venstre likevel få uttrykke en bekymring for norsk romindustri og forskningsprosjekter knyttet til Norges lave deltakelse i den europeiske romorganisasjonen ESA. Norsk Romsenter har overfor næringsministeren foreslått å øke Romsenterets nasjonale følgemidler til 75 mill. kr fra 2010, for å kompensere for tapet i oppstrømsindustrien forårsaket av lav ESA-innsats. Venstre mener Regjeringen bør følge Norsk Romsenters anbefaling og øke de nasjonale følgemidlene i forbindelse med kommende budsjett. Venstre håper at statsråden vil sende positive signaler om det, da romfart er blitt en viktig industri for Norge. Venstre vil kjempe for at den skal være det også i framtiden.

Statsråd Knut Storberget [12:07:02]: Som flere allerede har vært inne på, er denne type program og virksomhet viktigere for Norge enn det mange mennesker ute på gata opplever at det er. Når vi diskuterer dette her, er det

i så måte en god anledning til å peke på nettopp de store nytteeffektene Norge har av denne typen virksomhet.

Norge er et av de landene i Europa som vel må sies å ha størst nytte av teknologiske løsninger og infrastruktur i rommet. Jeg kunne nevnt mange eksempler. Siden jeg står her også som justisminister, vil jeg særlig peke på den betydelige effekten de har på de ansvarsområdene som ligger bl.a. i mitt eget departement. Svalbard og Troll-satellitten er nevnt av representanten Kongshaug allerede, men vi har også store utfordringer i nordområdene når det gjelder å kunne mønstre redning og beredskap i framtida, så her er nettopp denne virksomheten helt avgjørende. Det er spennende å se at en del av de programmene og den delen av de utviklingslinjer vi ser, kan bidra til ganske raskt å skape mer trygghet for all den ferdselen som skal skje i områder som vi oppfatter som særlig sårbare.

Jeg vil også peke på at deltakelsen i European Space Agency utgjør bærebjelken for oss i vår norske romvirksomhet. Særlig vil jeg peke på de industrimulighetene som dette gir oss, og de programmene som ESA har, og også, selvfølgelig, at ESA-deltakelsen jo viser seg å være særdeles effektiv som et godt næringspolitisk virkemiddel. Som representanten Gullvåg pekte på, får vi her mye igjen for de kronene vi faktisk investerer. I så måte er jeg glad for at det er bred politisk oppslutning om denne type virksomhet, selv om man nå har debatt om hvor nivået skal ligge. Det må jeg si noen ord om.

Regjeringen har, sett under ett, over de siste fire årene, styrket kraftig Norges samlede engasjement i European Space Agency. Så det inntrykket man kanskje skulle få når man hørte saksordfører og ved å lese mindretallets merknader, om at det nærmest er en kraftig nedbygging på gang, må være feil. På ministerrådsmøtet i Berlin i 2005 gikk Regjeringen inn med 122 mill. euro i nye frivillige programmer. Det var ny rekord i norsk sammenheng. ESAs programmer går over flere år, og i snitt varer de mellom seks og sju år. Derfor har vi fremdeles stor nytte av den satsinga som ble gjort i 2005. Jeg vil i den anledning minne om at Bondevik II-regjeringa under ministerrådsmøtet i Edinburgh deklarte deltakelse i nye programmer på 67 mill. euro, bare for å angi nivåer når det gjelder hvordan satsinga her er. Etter min oppfatning står således ikke deklarasjonene i Haag tilbake for nivået på den deklarasjonen som den tidligere regjeringa foretok bl.a. i Edinburgh.

Vår NNI-andel har økt betydelig de siste fire årene. Dette har direkte betydning for vår deltakelse i vitenskapsprogrammet. Programmet finansieres som kjent over kontingenten, som har økt sterkt i den aktuelle perioden. Jeg er derfor noe overrasket over mindretallets merknader på det området, særlig tatt i betraktning våre totale deklarasjoner.

Til slutt vil jeg peke på at siden 2005 har Regjeringa satset særlig på tre områder av stor betydning for videre utvikling av denne typen norsk romvirksomhet.

For det første har man økt bevilgningene til nasjonale følgemidler, slik at norsk romrelatert industri skal kunne kvalifisere seg for ESA-kontrakter og ta del i de mulighetene vår satsing i ESA gir. Der er det gledelig også for meg som justisminister å se at vi har prioritert utviklinga

av automatisk identifikasjonssystem for skip – AIS – via satellitt. Dette er et prosjekt som har stor oppmerksomhet også utover Norges grenser.

Dernest, på ministerrådsmøtet i 2008, la Regjeringa 90 mill. euro på bordet for deltakelse i nye frivillige programmer. Beløpet er lavere enn i 2005, men vi må ta hensyn til at ESA-programmene som startet etter minister-rådsmøtet i 2005, fremdeles løper, noe som jeg var innom i sted.

For det tredje vil jeg peke på det som nå skjer med satellittnavigasjonsprogrammet Galileo. Regjeringa fremmet i april forslag om norsk deltakelse i utbygginga av dette programmet, som startet opp i ESA, som kjent, med norsk deltakelse. Nå er det EU som har ansvaret og står for utbygginga av systemet. Vi mener det er riktig at Norge er en aktiv deltaker også i denne fasen.

Det er dessuten viktig at vi er med når EU fokuserer stadig sterkere på romvirksomhet. Ved å delta i utbyggingfasen får vi være med og høste av de utviklingsinvesteringene vi har gjort i ESA, og etablerer oss samtidig som en partner for EU i en anvendelse av nye rombaserte løsninger. Dette er en betydelig satsing over seks år, hvor Norges bidrag vil utgjøre i størrelsesorden 600 mill. kr i løpet av seksårsperioden, og det er en viktig investering i viktig infrastruktur for oss alle.

Når jeg ser tilbake på den satsinga vi har bak oss, og de muligheter og satsinger som ligger foran oss, som også er godt beskrevet i proposisjonen, mener jeg at det er ingen grunn til å konkludere annerledes enn at man her har tatt et solid løft for denne type virksomhet.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 5.

(Votering, sjå side 3322)

Sak nr. 6 [12:13:42]

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingebrigt S. Sørfohn og Hans Olav Syversen om å styrke hensynet til verdiskaping og regelforenkling ved å samle ansvaret for næringslivsrelaterte lover i ett departement (Innst. S. nr. 272 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:67 (2008–2009))

Leif Helge Kongshaug (V) [12:14:30] (ordfører for saken): Stortinget skal nå behandle et forslag fra stortingsrepresentantene Ingebrigt S. Sørfohn og Hans Olav Syversen med tanke på økt verdiskaping og regelforenkling ved å samle ansvaret for næringslivsrelaterte lover i ett departement. Forslagsstillerne påpeker at det er mange regler og mange skjemaer å forholde seg til. Det påstås også at det er mange unødige rapporteringskrav, og spesielt småbedrifter og mindre bedrifter føler at det er en stor belastning.

Forslaget går konkret ut på at regnskapsretten, som nå ligger i Finansdepartementet, og selskapsretten, som ligger i Justisdepartementet, skal samles i ett departement for å gjøre hverdagen enklere for dem som må gjøre henvendelser i forbindelse med de to regelsettene.

Flertallet i komiteen, regjeringspartiene, viser til et brev fra statsråden der en ikke finner det formålstjenlig å endre den organiseringen som en har i dag. Flertallet støtter denne vurderingen fra statsråden: Normalt sett bør ikke Stortinget legge seg borti hvordan dette arbeidet blir organisert, dette er regjeringens ansvar. Prinsipielt sett må en jo være enig i det, men når det er sagt, er det viktig også å fokusere på å komme med forslag til regelforenkling for at ting skal skje. Det understrekes også at i andre land, som i Sverige, er dette samlet i ett departement, likeså i Danmark, mens det i Finland er fordelt over flere departementer.

Høyre og Fremskrittspartiet mener på prinsipielt grunnlag at dette skal ikke Stortinget legge seg borti. Det er regjeringen som har rett til å organisere dette arbeidet. Likevel mener Venstre på linje med Kristelig Folkeparti at dette er en såpass viktig sak at det er viktig å gi et signal om at arbeidet med regelforenkling, spesielt overfor små bedrifter, må fortsette, og at dette kan være et tiltak. Vi ber Regjeringen å vurdere det.

Dette medfører også store kostnader. Det er regnet på det i forbindelse med bedrifters tidsbruk og utlegg, og det opereres med tall som 57 milliarder kr. Det er jo et betydelig beløp. Ofte blir det enkelte skjema, den enkelte rapportering, sett på som nødvendig, og det kan være formålstjenlig når en ser på innholdet i den enkelte rapportering, men i sum blir det ofte en så stor belastning at en her er nødt til å foreta seg noe for å gjøre hverdagen enklere for bedrifter.

Flertallet i komiteen går inn for at forslaget ikke bifalles, men det foreligger et mindretallsforslag fra Kristelig Folkeparti og Venstre som jeg regner med at Kristelig Folkeparti vil fremme, i og med at de er de aktive i denne saken. Med disse ordene vil jeg bare gi til kjenne at vi selvfølgelig er med på det forslaget.

Torbjørn Hansen (H) [12:18:25]: Intensjonen bak forslaget fra Kristelig Folkeparti om å styrke hensynet til verdiskaping og regelforenkling ved å samle ansvaret for næringslivsrelatert lovgivning i ett departement er god, og har Høyres støtte. Når vi likevel ikke stemmer for dette forslaget i Stortinget i dag, skyldes det den rent prinsipielle vurdering at det er regjeringen som organiserer regjeringens arbeid, og som dermed har ansvaret for resultatet av det arbeidet. Etter mitt syn vil det være slik at dersom Stortinget legger for sterke føringer på hvordan arbeidet skal organiseres internt i regjeringsapparatet, vil det et stykke på vei kunne skape en uklarhet om hvem som har ansvaret for resultatet av arbeidet.

Plassering av ansvar for lovregulering under ulike departementer, og for så vidt plassering av andre oppgaver under ulike departementer, er regjeringens ansvar. Når det er sagt, er det åpenbart en utfordring for Regjeringen å organisere arbeidet på dette området på en måte som gir en enklere hverdag for store og små bedrifter i Norge. En bedre koordinering av arbeidet med lover og forskrifter, slik Kristelig Folkeparti foreslår, vil kunne gjøre dette arbeidet bedre tilpasset bedriftenes behov og dermed spare mange for unødvendige utgifter og tidsbruk.

Norsk næringsliv har ifølge Regjeringens egne bereg-

ninger utgifter knyttet til etterlevelse av informasjonskrav i offentlig regelverk på utrolige 57 milliarder kr hvert år, tilsvarende 2,6 pst. av bruttonasjonalproduktet. Det er altså enorme beløp som går med til å etterleve ulike krav i lover og forskrifter. Derfor er det med en viss skuffelse at vi registrerer at Regjeringen øvde seg med en handlingsplan på forenklingsområdet som inneholdt relativt marginale tiltak i forhold til å redusere disse utgiftene. Det var så skuffende at Regjeringen ikke ønsket å angi noen konkret målsetting for forenklingsarbeidet, hvilket er lett å tolke i retning av mangel på ambisjoner. Slik sett tar Kristelig Folkeparti opp et veldig viktig tema i dette forslaget. I denne sammenheng vil jeg også vise til behandlingen av representantforslag fra Høyre, Dokument nr. 8:7 for 2008–2009, hvor en samlet opposisjon stilte seg bak forslaget om å be Regjeringen fremme en egen stortingsmelding om hvordan næringslivets administrative kostnader knyttet til etterlevelse av informasjonskrav i offentlig regelverk kan reduseres.

Ingebrigt S. Sørfohn (KrF) [12:21:05]: Kristeleg Folkeparti meiner at mange offentlege reglar, skjema og påbod fører til unødvendige rapporteringskrav og kompliserte regelverk. Småbedrifter og gründerar vert ramma ekstra hardt av dette «skjemaveldet».

Over 99 pst. av bedriftene er nettopp små eller mellomstore. Halvparten er familieeigde. Dette er ryggraden i Bedrifts-Noreg. Desse bedriftene er viktige for folk og for distrikt, og for verdiskapinga, som er grunnlaget for velferdsordningane våre. Desse bedriftene må få bruka tida til det dei skal, i staden for stadig å måtta setja seg inn i nye lovar og byråkratiske forordningar. Difor meiner Kristeleg Folkeparti at det er ei hovudoppgåve å forenkla kvardagen for desse bedriftene. Det kan gjerast ved å avskaffa unødvendige lovar og forskrifter og ved å forenkla dei nødvendige innrapporteringane.

Som forslagsstillarar har me vist til at nærings- og handelsministeren i august 2008 presenterte Regjeringas handlingsplan for å redusera bedriftenes administrative kostnader. I denne handlingsplanen er det lista opp ulike tiltak som skal medverka til forenkling, men kva dette vil redusera av kostnader samla sett, har ikkje Regjeringa talfesta.

NHO sine berekningar går ut på at desse tiltaka utgjør mindre enn ein prosent reduksjon av dei administrative bøkene. Kristeleg Folkeparti er samd med NHO i at dette ikkje er spesielt ambisiøst. Det er f.eks. langt unna EU-målet om ein reduksjon på 25 pst. Næringslivet sine administrative bører er ifølgje NHO relativt sett like store som dei var for 10 år sidan. Dette kostar bedriftene ca. 57 milliardar kr pr. år.

Kristeleg Folkeparti meiner på denne bakgrunn at det er nødvendig å styrkja regelforenklingarbeidet. Som eit ledd i dette, og for å styrkja verdiskapingsperspektivet i det næringsretta regelverksarbeidet, foreslår Kristeleg Folkeparti å samla ansvaret for rekneskapsretten og for selskapsretten, som i dag ligg i høvesvis Finansdepartementet og Justisdepartementet, i eitt departement.

Kristeleg Folkeparti meiner at desse områda, bl.a. re-

visorloven, rekneskapsloven, bokføringsloven, aksjeloven, allmennaksjeloven og selskapsloven er heilt sentrale for norsk næringsliv og for norsk verdiskaping. Det er difor naturleg at ansvaret for dette regelverket ligg under det departementet som har ansvaret for forenklingarbeidet, og som har som overordna målsetjing å leggja til rette for størst mogleg verdiskaping i økonomien.

Det er – heilt udiskutabelt – Regjeringa som har ansvaret for organisering og fordeling av saksområde mellom departementa. Men nettopp difor kan me ikkje forstå at Regjeringa ikkje grip denne sjansen til å rydda opp i tunge, byråkratiske forordningar, og på den måten gjer livet lettare for små og mellomstore bedrifter. Det hadde dei fortent, alle desse bedriftene og gründerane som verkeleg står på, og som kvar einaste dag gjer ein kjempejobb.

Til slutt vil eg fremja forslaget frå Kristeleg Folkeparti og Venstre.

Presidenten: Representanten Ingebrigt S. Sørfohn har teke opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Knut Storberget [12:24:52]: Dette er også en diskusjon som jeg mener er veldig viktig. Når man ser det fra forskjellige departementshold, ser man ofte forskjellige intensjoner bak lover og regler. I så måte er det interessant også i denne saken å delta som justisminister, for det er riktig som det sies i forslaget, og av representanten Sørfohn, at noe av ansvaret for dette regelverket ligger i bl.a. Justisdepartementet.

La det ikke herske noen tvil om at Regjeringa har store ambisjoner når det gjelder regelforenkling, også utover de tankene vi ofte gjør oss når vi sitter og fyller ut skjemaer. Vi har betydelige utfordringer, men har samtidig grepet fatt i viktige utfordringer ikke bare når det gjelder næringsrettet lovgivning, men også annen type lovgivning, for å gjøre den mer tilgjengelig.

Odelstinget skal senere i dag behandle en ny minerallov. Det er et veldig godt eksempel på hvordan man gjør regler enklere og mer forståelig for folk som skal drive næring. Ambisjonene må ikke bare måles ut fra antall skjemaer – det er viktig det også – og kompleksiteten i skjemaene, men også ut fra hvordan vi bygger opp lovverket ellers.

Er det så driv i forhold til spørsmålet om regelforenkling og lovarbeid, driv i forhold til store, viktige lover som har betydning for næringslivet, men også andre? Det vil jeg svare ja på. Det er det. Våre ambisjoner gjenspeiles i at Stortinget nettopp i denne perioden vi har bak oss, har behandlet mange viktige lovsaker, som har gjort sitt til at man har fått et enklere regelverk å forholde seg til. Så perspektivet på det må være videre.

Jeg er av den oppfatning at regelforenkling og at man gjør rutinene enklere, bidrar til at også reglene i seg sjøl blir mer effektive, og at det ikke bare er en umiddelbar nytteeffekt for næringslivet. Det å få et effektivt regelverk fordrer at reglene er enkle å forholde seg til, og også enkle å bruke. Jeg støtter i veldig stor grad tankene i forslaget, forslagets ånd, om å skape enklere regler.

Det andre er at hvis vi ønsker oss et regelverk for regn-

skapslovgivning, revisorlovgivning og bokføring som blir helt marginalt, og som bidrar til å fjerne mange av de skrankene som ligger der for hvordan man skal anvende bokføringsprinsipper osv., kan vi gå så langt i noen tilfeller at vi faktisk gjør det så enkelt at det rammer effektiviteten, i den forstand at man får sideeffekter av det hele. Det er det grunn til å understreke.

Beskyttelsen av minoritetsaksjonærer er en veldig viktig del av denne type lovgivning, som bidrar til at vi må ha regler, og i noen tilfeller også skjemaer og prosedyrer, men som bidrar til at næringslivet har mulighet til å innhente kapital. Ett eksempel: Det som nå kanskje skaper hodebry for mange næringsdrivende, det at man må rapportere inn mye av sin virksomhet, bl.a. for å kontrollere den opp mot kriminalitet, bidrar også til å sikre at vi har et marked som er velfungerende, og at man ikke bygger opp annen type virksomhet som går utenfor f.eks. både skatte- og avgiftssystemet. Fravær av regler og rutiner er ikke ensbetydende med at man umiddelbart får mer effekt i næringslivet. Vi må finne et balansepunkt.

Jeg mener at det absolutt kan stilles spørsmål ved om det er slik at det å samle disse sakene i ett departement, bidrar både til regelforenkling og ikke minst til at man får effektive regler. Det er den vurderingen enhver sittende regjering må foreta seg, ut fra hva som er hensynet bak de reglene som man faktisk er satt til å forvalte, og det er ikke umiddelbart det som man kanskje får en oppfatning av når man hører næringslivsrepresentanter snakke om regler. Men jeg tror at vi i stor grad har felles interesse av å skape enkle regler. De blir mer effektive, samtidig som de også beskytter oss bedre.

Så vil jeg også vise til den handlingsplanen som Regjeringa la fram i fjor. Den er etter mitt skjønn, og etter Regjeringas skjønn, en omfattende og god handlingsplan, som vil bidra til mer effektive administrative rutiner og også til innsparinger. Når det gjelder mitt eget felt, Justisdepartementet, er det interessant å se på Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og den forenkling som de gjør av HMS-regelverket, der forskriften nå skal gjøres mer brukervennlig. Unødige detaljer og dobbeltrappinger skal fjernes, 30 forskrifter skal bli til 10, og det er det mulig å få til uten at vi nødvendigvis har samlet de sakene i ett departement. Det ligger under Justisdepartementet, men vi har all interesse av å gjøre de reglene mer effektive.

Så har jeg nevnt den nye mineralloven, som kommer til behandling i Odelstinget i dag. Det mener jeg er et godt eksempel på hvordan man kan gjøre regelverket betydelig bedre. Det tror jeg vi alle er enige om. Når det gjelder mineralloven, ser vi jo også umiddelbart at man fra mindretallets side faktisk krever skriftlig varsling om leting til grunneier – noe som er omstendelig og innebærer mer byråkrati. Men nettopp hensynet til grunneier ble påberopt fra opposisjonens side i den saken. Så når vi kommer til enkeltsaker, må vi finne balansen i forhold til det å skape et effektivt regelverk.

Til slutt vil jeg nevne den viktige samordningen som nå skjer gjennom bruk av gode elektroniske tjenester. Jeg tror at der har vi kanskje det største volumet å hente. Der

er jo et av de viktigste verktøyene Altinn-portalen. Der er man godt i gang med videreutviklingsarbeidet, som jo Stortinget bevilget betydelige midler til i fjor høst, og der vil vi også fortsatt kunne oppleve stor gevinst av effektiviseringsarbeidet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torbjørn Hansen (H) [12:31:38]: Det er jo hyggelig å høre at Regjeringen har store ambisjoner når det gjelder regelverksforenkling, men det er jo dessverre også slik at det er en godt bevart hemmelighet hvor store disse ambisjonene er, og at Regjeringen har tatt bort de ambisjonene som lå der fra før av, og ikke har noen tall i forhold til hva slags mål man har.

Men det var fristende å ta en replikk nå på justisministeren, for vi har jo veldig mange små og mellomstore bedrifter i Norge. Vi har en utvikling med snart 27 000 såkalte NUF-selskaper, og det er mange selskaper som er små, og som ikke finner den norske aksjeloven spesielt attraktivt. Det skjer en utvikling internasjonalt med et enklere aksje- og regnskapsregelverk for små bedrifter.

Revisorforeningen har jo i den sammenhengen tatt et prisverdig initiativ og lagt fram et eget forslag til mikroaksjelov og mikroregnskapslov for små selskaper. Kan statsråden bekrefte at det å lage en egen aksjelov for små selskaper, et regelverk som er fleksibelt for små oppstartsbedrifter, er på Regjeringens dagsorden?

Statsråd Knut Storberget [12:32:42]: Som representanten Hansen kjenner til, har vi hatt en bred gjennomgang av både allmennaksjeselskapsloven og den alminnelige aksjeloven i løpet av de siste årene, og Stortinget har jo fått seg forelagt flere saker knyttet til det. Igjen står vi der også i en situasjon hvor jeg mener at vi faktisk har et system som i veldig stor grad ivaretar effektiviseringshensyn – det lett å kunne drive næring og få raskere etablering. Da er det jo igjen slik at selv om man skal lage nye klasser og klassifiseringer når det gjelder selskapsvirksomhet, så vil vi etter manges mening lage et mer komplisert regelverk.

Men så har jeg lyst til å komme representanten Hansen noe i møte her, for selv om man har hatt en bred gjennomgang av disse selskapstypene og lovene i løpet av den siste tiden, er dette et område som er i dynamisk utvikling, og som vi fortsatt må ha øye for i årene som kommer, bl.a. med henblikk på mer effektive regler.

Ingebrigt S. Sørfohn (KrF) [12:33:54]: Eg er òg fornøgd med at statsråden her bekreftar at i ånd og intensjon er Regjeringa einig med oss forslagsstillarar her. Samtidig sa statsråden at det er slik at ulike departement gjerne har ulik grunngeving og ser litt ulikt på forskjellige lover.

Så filosoferte statsråden litt over dette med å samla all næringslivsrelatert lovgjeving under eitt departement, og han stilte spørsmålet sånn litt filosofisk om dette var så føremålstenleg, så eg oppfatta det meir som ei vurdering. Men eg manglar eigentleg ein konklusjon, og det er den eg etterlyser: Har statsråden eit syn på om det som hovudregel vil vera føremålstenleg å samla alt lovverk som gjeld

ein aktivitet, altså alt næringsliv, i eitt departement, eller er han veldig open her?

Statsråd Knut Storberget [12:34:57]: Jeg mener enhver regjering til enhver tid må vurdere hva som er hensiktsmessig fordeling av arbeidsoppgaver. Vi ser jo endringer på det feltet. Men samtidig mener jeg når det gjelder denne type spesifikk lovgivning, at konklusjonen fra komiteen og flertallet er riktig, fordi man har en hensiktsmessig arbeidsfordeling når det gjelder dette.

Bare tenk på den betydning som denne type lovgivning som det her pekes på, har, om man bare skulle vurdere det ut fra strengt isolerte næringspolitiske hensyn. Da tror jeg mye ville gått tapt. Og jeg er ikke sikker på om det ville gjøre det mer effektivt – jeg viser til det resonnement jeg hadde i sted – fordi det bl.a. ville gå ut over de hensyn som Justisdepartementet er opptatt av, spørsmålet om kriminalitetsbekjempelse, kontroll, og spørsmålet om det mer fiskale, som Finansdepartementet er opptatt av. Så jeg tror at denne ordningen slik den nå fungerer, også gir mer effektiv prosess rundt det å lage lover og regler. Av den grunn mener jeg dagens arbeidsordning så langt syns å fungere best.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 6.
(Votering, se side 3323)

Sak nr. 7 [12:36:20]

Innstilling fra næringskomiteen om Entra Eiendom AS (Innst. S. nr. 264 (2008–2009), jf. St.meld. nr. 29 (2008–2009))

Torbjørn Hansen (H) [12:36:49] (ordfører for saken): Stortinget skal behandle St.meld. nr. 29 for 2008–2009 om Entra Eiendom AS.

Bakgrunnen for stortingsmeldingen er at Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité under behandlingen av Dokument nr. 3:2 for 2006–2007 fra Riksrevisjonen bad Regjeringen legge fram en utredning om Entra Eiendom som en egen sak for Stortinget.

Entra Eiendom ble etablert i 2000. Hovedformålet til selskapet skulle være å dekke statlige behov for lokaler, men selskapet skulle også kunne drive tilknyttet eiendomsvirksomhet, også utleie av lokaler til andre leietakere enn staten.

Årsaken til behovet for avklaring har bl.a. vært at Entra Eiendoms omfattende og økende engasjement mot private leietakere og selskapets satsing på utviklingsprosjekt i eiendomsmarkedet har forandret virksomhetens karakter. Det er derfor positivt, isolert sett, at Regjeringen har lagt fram en stortingsmelding som klargjør hvilke rammer som gjelder for selskapet.

I meldingen står det at Entra Eiendom siden 2000 har etablert seg som en viktig kommersiell aktør i det norske eiendomsmarkedet. Siden den gang har eiendomsporteføl-

jen økt med 90 pst., fra 600 000 m² i 2000 til 1,1 millioner m² i 2008.

Per utgangen av 2008 utgjorde areal utleid til offentlige leietakere 82 pst. av kontraktsmassen. Resten er utleid til private. Andelen utleid til offentlige leietakere er nedadgående og har falt med 3 pst. fra 2007 til 2008. Entra Eiendom beveger seg med andre ord i stor grad inn mot det private eiendomsmarkedet.

Blanding av statlige og private leietakere og profesjonaliseringen av virksomheten har ifølge meldingen bidratt til å profesjonalisere tilbudet mot de offentlige kundene til Entra Eiendom.

I det store og hele framgår det av meldingen at etableringen av Entra Eiendom AS har effektivisert og rasjonalisert den statlige bruken av kontorlokaler, hvilket er åpenbart positivt. Sånn sett er Entra Eiendom et eksempel på hvordan privatisering gir forbedringer i offentlig tjenesteproduksjon. Selskapet er riktignok fortsatt ikke i privat eie, men det at virksomheten oppnår resultater gjennom å opptre som en rendyrket privat aktør, illustrerer poenget.

Det må i den sammenheng være lov å bemerke at dagens regjering har latt det gå nesten fire år uten å ta i bruk denne type moderniseringstiltak i særlig grad. Det at man på ideologisk grunnlag lar være å se etter den type løsningsalternativer som Entra Eiendom er et eksempel på, gjør at offentlig sektor går glipp av en del forbedringsmuligheter.

Når det gjelder forholdet mellom Statsbygg og Entra Eiendom, sier meldingen at Statsbygg skal administrere oppføring av formålsbygg på vegne av departementene. Entra Eiendom får derimot samme mulighet som private aktører til å legge inn tilbud i konkurranse med andre. Også i denne sammenheng er altså virksomheten til Entra Eiendom helt på linje med helprivat virksomhet.

Regjeringen tar et valg når den skriver at Entra Eiendom ikke trenger å forholde seg til spesielle begrensninger når det gjelder andelen utleie til det private markedet, og dermed også satsingen inn mot det private markedet. Valget medfører at selskapet i enda større grad i fremtiden vil utvikle seg i retning av å bli en ren kommersiell aktør.

Videre skriver Regjeringen rett ut at Entra Eiendom heller ikke står i noen særstilling når det gjelder å få offentlige leiekontrakter i konkurranse med private eiendomsutviklere. Så dersom en statlig etat trenger kontorlokaler, kan den like godt velge en rent privat leverandør i stedet for Entra Eiendom.

Det er i denne meldingen etter mitt syn ikke lagt fram et eneste godt argument for at Entra Eiendom fortsatt skal være 100 pst. statseid. Selskapet konkurrerer fritt i eiendomsmarkedet og skal ikke ha noen særstilling i konkurranse med private aktører når det gjelder å leie ut lokaler til offentlig sektor. Det er med andre ord en slags privat aktør med kommersielt formål og 100 pst. statlig eierskap.

Derimot synes det for min del opplagt at det finnes en del gode argumenter mot statlig eierskap i Entra Eiendom – i én aktør i eiendomssektoren.

Tilgangen på egenkapital og fremmedkapital, avkastningsforventninger og valg av utbyggingsstrategi har stor betydning for prisen i eiendomsmarkedet og balansen mellom tilbud og etterspørsel. Entra Eiendom har vært en av

de mest offensive aktørene i dette markedet de siste årene. Vi vet at eiendomsmarkedet er et relativt risikabelt marked, særlig når tidene forandrer seg. Da er det etter mitt syn viktig at konkurransen i eiendomsmarkedet skjer på like vilkår.

Det er egentlig ikke konkurranse på like vilkår når en av aktørene har tilgang på statlig finansiering, herunder også statlig lånefinansiering, som Entra Eiendom får i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Entra er derfor en opplagt kandidat for helt eller delvis nedsalg og full privatisering. Jeg vil i den sammenheng ta opp forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre i innstillingen.

For øvrig er komiteens anbefaling at saken vedlegges protokollen.

Presidenten: Representanten Torbjørn Hansen har teke opp det forslaget han refererte til.

Steinar Gullvåg (A) [12:42:42]: Komiteinnstillingen bekrefter nok en gang de borgerlige partienes holdning til statlig eierskap. Dersom disse partiene mot formodning skulle få flertall ved stortingsvalget den 14. september, er dette nest siste gang vi behandler Entra Eiendom i denne sal. Siste gang vi gjør det, blir når dette selskapet eventuelt blir hel- eller delprivatisert – solgt ut til private investorer som nok vil forstå å tjene penger på statsetatenes kontorbehov. Det er åpenbart lite vi kan gjøre med de borgerlige partienes ideologiske vrangforestilling om at privat eierskap alltid er bedre enn offentlig eierskap. Det er nok en forestilling vi skal møte nokså ofte i tida som kommer.

Her og nå vil jeg benytte anledningen til å peke på Entra Eiendoms klare samfunnsansvar på en del områder. Regjeringspartiene mener nemlig at staten har et ansvar som pådriver i utviklingen av en mer miljøvennlig bygg- og anleggsmarked, både som byggherre, eiendomsforvalter og leietaker. Entra Eiendoms virksomhet bør etter min oppfatning være en del av denne pådriverrollen.

Vi har også forventninger til Entra Eiendom i den forstand at selskapet bør ta vare på og utvikle arkitektur og byggeskikk, herunder også bruk av tradisjonsrike norske byggematerialer. Selskapet har også betydelige kulturverdier i sin eiendomsportefølje, bl.a. statlige kulturhistoriske interesser. Vi viser her til Entrass verneplan for disse eiendommene og forutsetter at planen er styrende for hvordan eiendommene til Entra blir forvaltet på dette området.

Vi er særlig opptatt av statseide bedrifters samfunnsansvar. Det innebærer at økonomi og etikk omfatter alle deler av virksomheten, fra valg av samarbeidspartnere og underleverandører til ansattes lønns- og arbeidsvilkår.

Entra opererer i et konkurranseutsatt marked. Det er i statens egen interesse å kontrollere en så stor og viktig leverandør. Selskapet har skapt store verdier og betalt betydelige beløp til staten i form av utbytte.

Av eierskapsmeldingen går det fram at staten først og fremst har forretningsmessige mål med eierskapet i Entra. Samfunnsansvaret er og skal være en naturlig del av dette. Ja, selskaper som tar sitt samfunnsansvar på alvor, skaper tillit i markedet og tiltrekker seg gode og kompetente medarbeidere. Sånn sett gir det en konkurransefordel.

Øyvind Korsberg (FrP) [12:46:24]: La meg først takke saksordføreren for en god jobb i denne saken og et godt innlegg som vi i Fremskrittspartiet i all hovedsak kan slutte oss til. Jeg har bare lyst til å knytte noen få kommentarer til denne saken.

Men først til representanten Gullvåg som viser til at dette er opposisjonens holdning til statlig eierskap. Hvis det er slik at man tar ett selskap som staten er medeier i, og lar det danne et grunnlag for hva som er opposisjonens syn på statlig eierskap, framstår man som utrolig trangsynt og sneversynt. Det er mulig at representanten Gullvåg ønsker å framstå slik, men det er i alle fall ikke med på å tegne et politisk korrekt bilde av opposisjonens syn på statlig eierskap. Der er opposisjonen delt. Det har eierskapsmeldingen vist, det har saken rundt Aker vist, og det har også saken rundt SAS og deres behov for kapital vist. Man har ulike syn i de ulike saker. Så skal jeg ikke si noe om representanten Gullvågs innlegg, men heller gå litt inn på det som fakta i saken. Jeg synes saksordføreren redegjorde på en glimrende måte for at man her ikke har behov for et statlig eiendomsselskap som driver i skarp konkurranse med private.

Nå er det jo slik at det innenfor eiendomsmarkedet svinger ganske mye. Det er gode tider og det er dårlige tider – det varierer. Så er det også slik at noen sliter mer enn andre, og slik situasjonen er i disse tider, er dette med tilgang på kapital en utfordring – bortsett fra der staten er medeier. Da er det veldig enkelt å komme til staten og be om mer penger. Det gjør altså Entra Eiendom i forbindelse med revidert, de ber om – og får – 1 milliard kr. Så enkelt er det ikke for private selskaper, og en del av dem kan risikere å gå konkurs. Det bør illustrere veldig tydelig at man skal være svært forsiktig med privat eierskap. Så jeg håper at dette er nest siste gang vi behandler Entra Eiendom, og at vi neste gang – til høsten – avvikler det statlige eierskapet i Entra.

Presidenten: Presidenten vil gjere representanten merksam på at ein bør unngå å omtale sine kollegaer med orda «trangsynt» og «sneversynt».

Inge Ryan (SV) [12:49:35]: Representanten Gullvåg holdt et veldig godt innlegg. Jeg finner det ikke hensiktsmessig å gjenta alt det han sa. Jeg slutter meg bare hundre prosent til hans kloke betraktninger i denne saken. Det er alt jeg har å si.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [12:50:12]: Bakgrunnen for at ein i si tid i det heile oppretta Entra Eiendom AS, var rett og slett for å unngå at Statsbygg skulle koma i ei uheldig dobbeltrolle, både som rådgjevar i val av lokale og som tilbydar av dei same lokala. Difor laga ein eit statsaksjeselskap. Og, for å gå på vår konklusjon, meiner Kristeleg Folkeparti det same i dag som me meinte då me behandla eigarskapsmeldinga i 2007, nemleg at me ønskjer å gje Regjeringa fullmakt til å børsnotera Entra Eiendom AS ved sal av aksjar eller ved aksjeemisjon, slik at statens eigardel kan verta redusert til minimum 34 pst. Dermed kan me få inn profesjonelle private eigarar i selska-

pet sitt styre samtidig som staten sine målsetjingar med eigarskapet kan takast vare på.

På denne bakgrunn fremjar eg forslaget vårt som står i innstillinga.

Presidenten: Representanten Ingebrigt S. Sørfohn har teke opp det forslaget han refererte til.

Ola Borten Moe (Sp) [12:51:45] (komiteens leder): Fra vårt ståsted dokumenterer denne stortingsmeldingen at Entra langt på vei har vært en suksess. Entra representerer i dag et svært kompetent eiendomsforvaltningsmiljø. Det har bidratt til å effektivisere kontorbruken i offentlig sektor betydelig. Videre har vi fått en betydelig verdiskaping og også en betydelig avkastning på statens hånd. Det er vanskelig å se at noen av disse elementene representerer et stort problem for det norske samfunnet.

Kritikken kommer fra opposisjonen, og den kommer først og fremst i form av påstander om ulike konkurransevilkår. Til det er det å si at Entra opererer i et fritt marked. De har ikke noen fortrinnsrett til kontrakter med det offentlige. Det ligger ingen som helst bindinger. Når de vinner terreng, er det jo fordi de er best og tilbyr det beste produktet. Således bidrar Entra til å skjerpe konkurransen i markedet, og det bør jo etter alle parametre være positivt.

Videre har det kommet kritikk knyttet til at man har en eiendomsportefølje som også inneholder andre typer eiendommer enn det som går til statlige leietakere. For vår del synes vi at Regjeringen argumenterer godt for hvorfor en diversifisert eiendomsportefølje er viktig for å oppfylle selskapets hovedformål. Det er viktig å ha arealer å spille på for å kunne tilby et godt produkt. Det er også viktig å være til stede i et privat marked for å kunne få tilgang til den kompetansen og de utfordringene som det byr på.

Jeg er glad for at man gjennom denne meldingen og komitémerknadene nærmest fjerner en del av de begrensningene som har ligget på utviklingen av selskapet så langt. Vi presiserer bl.a. i flertallsmerknaden at utleie til annen offentlig virksomhet blir en del av et helt legitimt formål.

Opposisjonen har et ønske om å selge Entra – helst med en gang. Det fremmes flere forslag om det her i dag. Til det har jeg lyst til å si: Alle som sitter i denne salen, har et ansvar for å ta vare på fellesskapets verdier. Hvis man nå engang skulle velge å selge disse eiendommene, er dette definitivt ikke tidspunktet. Det har vært en betydelig verdinedgang på eiendom. Jeg ville betrakte det som svært uklokt å avhende eiendom i dagens eiendomsmarked.

Videre bør man stille seg selv spørsmålet: Hvorfor skal man privatisere eiendomsretten til offentlige bygg over hele landet og gi privat kapital avkastningen på de stødige leieinntektene som statlige eller offentlige leietakere til enhver tid vil representere? Jeg er ikke av dem som er overbevist om at 100 pst. statlig eierskap til dette selskapet bør slås inn i stein for all framtid. Det vil være en del av en debatt som vi bestandig bør møte og ta. Men det er ingen grunn til å konkludere på det viset som opposisjonen gjør her i dag. Jeg synes det er en uklokket politikk å skulle gjøre hele staten til leilendinger og leietakere uten noe som helst eierskap eller styring over

de eiendommene som man til enhver tid er avhengig av.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torbjørn Hansen (H) [12:56:18]: Først vil jeg gjøre representanten Ola Borten Moe oppmerksom på at det vi foreslår i innstillingen, er en fullmakt til helt eller delvis nedsalg i Entra Eiendom. Det står selvfølgelig ingenting om tidspunktet for det. Det er kun en fullmakt. Det har vi hatt i norsk næringspolitikk i mange år. Det legges ikke opp til noen tidsangivelse, slik Borten Moe påstår.

Det jeg vil spørre om, gjelder dette med like konkurransevilkår. Jeg vet ikke hva representanten Borten Moe kan om eiendomsmarkedet. Men jeg tror at de fleste ser at eiendomsinvesteringer er svært kapitalintensivt, og at noe av det viktigste der er hva slags lånebetingelser man oppnår dersom man skal låne penger til å bygge nye kontoreiendommer. Ser ikke representanten Borten Moe at det at staten gir et lån til den ene aktøren på 1 milliard kr i dagens eiendomsmarked, er svært konkurransevridende?

Ola Borten Moe (Sp) [12:57:16]: Stortinget og Regjeringen kunne selvsagt ha valgt å ikke tilføre Entra denne kapitalen. Det ville muligens og sannsynligvis ha medført at ratingen hadde gått ned, og at prisen på kapital hadde blitt til dels betydelig høyere. Det er kostnader som staten ville måtte ta igjen i form av høyere husleie, fordi det i all hovedsak er staten som eier disse byggene i neste omgang. Så dette er svært fornuftig politikk for å sikre reduksjon av utgiftene til husleie i offentlig sektor.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Leif Helge Kongshaug (V) [12:58:20]: Det meste er vel sagt i denne saken, fra ulike ståsted. Jeg skal love å være kort, selv om jeg ikke kan love å være så kort som representanten Ryan var. Men jeg skal heller ikke snakke så mye lenger. Han viste til et glimrende innlegg fra Steinar Gullvåg. Jeg vil vise til et glimrende innlegg og et godt arbeid fra saksordføreren, representanten Torbjørn Hansen. Jeg slutter meg fullt ut til det han sa.

Jeg har noen få bemerkninger. Det er slik at Riksrevisjonen ved flere anledninger har spurt om strategien og utviklingen til selskapet er i tråd med og ligger innenfor de rammene som har blitt trukket opp. Jeg registrerer at flertallet, etter innspill fra statsråden, finner at dette er i sin skjønneste orden. Det er veldig få kritiske refleksjoner rundt det.

Jeg deler ståsted med dem som mener at det er uhen-siktsmessig at staten skal være eneeier i Entra Eiendom, så lenge selskapet skal konkurrere med private aktører og driften helt og holdent skal være basert på markedsmessige og kommersielle vilkår. Det er en vanskelig balansegang for det offentlige å operere i det private markedet. Som flere har vært inne på, kan det være uheldig, til dels svært uheldig, å ha en rik stat i bakhånd når det gjelder egenkapital. Det kan medføre konkurransevridning i forhold til andre som opererer i markedet.

Det var de korte kommentarene jeg hadde. Ellers vil jeg vise til de forslagene vi står sammen om.

Statsråd Knut Storberget [13:00:24]: Jeg er fristet til å ta utgangspunkt i det som ble sagt om representanten Gullvåg og det å være trangsynt når det gjelder hvordan man vurderer spørsmålet om statlig og annet offentlig eierskap. Det vil i hvert fall være nyttig – noen ganger når man argumenterer ut fra mer ideologiske prinsipper, erfarer jeg ofte at Regjeringa og de rød-grønne partiene blir beskyldt for nærmest å ha et slags ideologisk mantra og ikke se realiteten i saken – å snu problemstillingen og spørre: Hva er bakgrunnen for at man nå ønsker å privatisere? Hva er de gode argumentene for dette i dag? Er ikke det like mye knyttet til ideologiske føringer – uten at jeg trekker det så langt at jeg benevner det som trangsynt eller dess like? Det å gå til det skritt å gjøre det som mindretallet her ber om, vil i så måte kreve gode begrunnelser – i en tid da vi ser at selskapet opererer på den måten det gjør, og ut fra den nytteeffekt som eieren i dette tilfellet har.

Regjeringa og nærings- og handelsministeren ser det som en viktig oppgave å påse at forvaltningen av Entra er i overensstemmelse med Stortingets forutsetninger – det er grunnlaget for denne saken – og det er den, etter min oppfatning, i dag. Entras virksomhet er i høy grad rettet mot hovedformålet, som er å dekke statens behov for kontorlokaler.

Jeg mener også det er grunn til å konkludere med – slik også flere talere har gjort før meg – at etableringen av Entra som et eget selskap har vært veldig vellykket. Dette gjøres det nærmere rede for i stortingsmeldingen. Entra har vist en solid verdiutvikling siden etableringen. Analyser viser at selskapet har redusert kostnadene målt pr. kvadratmeter, økt inntektene pr. kvadratmeter og redusert andelen ledige lokaler i porteføljen.

Så til enkelte punkter. Komiteens flertall mener at utvikling av eiendommer og utleie til andre offentlige leietakere og private skal bidra til å oppfylle Entras hovedformål. Dette er i tråd med hva som er uttrykt i stortingsmeldingen, og det er viktig at dette er klart. Entra ble etablert for å skape større fleksibilitet når det gjaldt å dekke statens behov for lokaler. Selskapet skulle arbeide på ordinære vilkår i et konkurranseutsatt marked. Kjernevirksomheten ved etableringen var knyttet til utleievirksomhet overfor statlige og offentlige leietakere.

Så lenge Entra kan gi staten tilbud om lokaler i leiemarkedet, ser jeg ikke grunn til å legge konkrete føringer for hvem selskapet ellers skal leie ut til. For det første skiller ikke private konkurrenter i utleiemarkedet mellom eiendommer for statlige leietakere og for andre leietakere. Og for det andre kan Entra, ved å arbeide mot et privat marked, hente nyttige erfaringer som de statlige brukerne senere kan få nytte godt av – som også representanten Borten Moe var inne på. Hovedformålet tilsier imidlertid at så lenge en statlig kunde er villig til å betale den leien Entra måtte kreve, bør de statlige kundene ha førsterett.

Selskapets bruk av midler til eiendomsutvikling må også anvendes slik at Entra over tid er best mulig rustet

til å møte statlige virksomheters behov for lokaler. I den sammenheng ser jeg ikke bort fra at det fra tid til annen kan være nødvendig å selge enkelte eiendommer med en dominerende andel private leietakere.

Som jeg var inne på i sted, resultatene til Entra så langt viser at selskapet har vært konkurransedyktig.

Min vurdering er at selskapet har et godt grunnlag for fortsatt lønnsom utvikling, og at Entras interesse for å levere kontorløsninger til staten er forankret i en forretningsmessig logikk. Statlige og andre offentlige leietakere er attraktive i markedet på grunn av sikker betalingssevne. Entra har på sin side en særlig kompetanse i å forstå og møte behovet fra denne typen kunder.

Jeg vil også vise til at Entra Eiendom selvfølgelig påvirkes av uroen i eiendomsmarkedet. For å styrke selskapets soliditet har Regjeringa derfor i revidert nasjonalbudsjett foreslått at Entra ikke skal betale utbytte for 2008, og at det bevilges en ramme på 1 milliard kr i ansvarlig lån til selskapet. Slike lån vil eventuelt bli gitt på markedsmessige vilkår.

Nærings- og handelsdepartementet legger i stortingsmeldingen opp til at Entra skal kunne videreutvikle seg uten spesielle bindinger, så lenge selskapet bygger på en klar og langsiktig forretningsidé om å betjene det statlige markedet på konkurransedyktige vilkår. Staten vil være tjent med en videreutvikling av Entra, i takt med de behov offentlig sektor vil ha for å leie lokaler.

Jeg er også enig med komiteens flertall i at det ikke er behov for å pålegge ekstra restriksjoner knyttet til hva slags type eiendommer Entra engasjerer seg i.

Merknaden fra flertallet i komiteen om at det er viktig at Entra fortsetter å være et heleid statsaksjeselskap, slutter jeg meg selvfølgelig fullt ut til. Dette er i tråd med innholdet i meldingen.

Statlig eierskap sikrer at selskapet drives etter formålet. Mange statlige institusjoner har Entra som viktigste leverandør av kontorlokaler. Det har en egeninteresse for fellesskapet – som flere har vært inne på – og for staten å ha hånd om en så viktig leverandør, selv om selskapet opererer i et konkurranseutsatt marked. Ikke minst teller det at selskapet står overfor klare eierforventninger om å bidra til å utvikle gode løsninger for lokaler til offentlig sektor. Jeg ser det ut fra dette som naturlig at Entra fortsetter som et heleid statsaksjeselskap.

Til slutt: Det er ingen ulempe at man i det offentlige – og fellesskapets – navn bidrar til å kanalisere noe av det overskuddet vi ser i en del av markedet, til fellesskapet – til benyttelse for fellesskapet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torbjørn Hansen (H) [13:07:06]: Statsråd Storberget etterlyste en begrunnelse for å redusere det statlige eierskapet i Entra. Da er det bare å vise til de momenter jeg tok opp i mitt innlegg: Entra driver i full konkurranse med private eiendomsselskaper, og Entra har heller ingen særstilling i forhold til offentlige leietakere.

Begrunnelsen for å redusere det statlige eierskapet er at statlig finansiering av én aktør er konkurransevridende.

Da kan jeg bare vise til svaret fra Ola Borten Moe på min replikk i stad. Han sa at staten gir ansvarlige lån til Entra, slik at Entra skal få billigere finansiering. Entra trenger da ikke å øke leiekostnadene for offentlige leietakere, de må altså ikke betale høyere leie til Entra. Men som kjent leier Entra også ut til private leietakere. Ser ikke statsråden at det å låne ut 1 milliard kr til Entra midt under finanskrisen, og når Entra da henvender seg til det private eiendomsmarkedet, åpenbart er konkurransevridende i forhold til private eiendomsutviklere?

Statsråd Knut Storberget [13:08:09]: Når det gjelder Torbjørn Hansens argumentasjon rundt privatisering, oppfattet jeg ikke den som en begrunnelse, men som en beskrivelse av hvordan situasjonen er.

Det representantene fra de rød-grønne partiene nettopp har gjort i tilknytning til at en vil holde på disse verdiene i offentlig eie, går nettopp på rasjonelle argumenter opp mot forvaltningen av den leiemassen man tross alt trenger i det offentlige, men ikke minst også behovet for noen ganger å kunne høste og trekke inn noe av gevinsten i det offentlige. Det er ingen ueffene tanke at vi som eiere har en mulighet til å høste denne gevinsten til fellesskapet. Det må være gode argumenter.

Når det gjelder spørsmålet om lånefinansiering, mener jeg at det som framgår av dokumentene, er at dette skal behandles i tilknytning til revidert, og at dette nettopp gis etter markedsmessige prinsipper. Det er jo ikke noe fremmed ute i markedet at man henter lånekapital fra sine eiere.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk. Fleire har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, sjå side 3323)

Sak nr. 8 [13:09:29]

Innstilling frå næringskomiteen om endring i statsbudsjettet for 2009 under Fiskeri- og kystdepartementet (garantiar for driftskreditt til fiskerinæringa) (Innst. S. nr. 275 (2008–2009), jf. St.prp. nr. 66 (2008–2009))

Steinar Gullvåg (A) [13:10:12] (ordfører for saken): Bare en kort bemerkning i sakens anledning: De private bedriftene i fiskerinæringen har et stort behov for driftskreditter for tida. Det er derfor viktig at Innovasjon Norge, som får 97,5 mill. kr til disposisjon, handler raskt, slik at kredittene kommer dit de skal, og slik at vi dekker de behovene som oppstår, først og fremst i forbindelse med torskefisket utenfor Finnmarkskysten.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 8. (Votering, sjå side 3323)

Thorbjørn Jagland gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Stortinget skal nå votere i sakene nr. 3–8. I sakene nr. 1 og 2 foreligger det ikke noe voterings-tema.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Robert Eriksson på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 15. mai 2009 (jf. Innst. O. nr. 67):

«Stortinget avviser ny alderspensjon og ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med de nødvendige lovendringer i dagens pensjonssystem. Det bes om at Regjeringen fremlegger endringer som ivaretar følgende hensyn:

- Fjerne avkortingen i grunnpensjonen for gifte/samboende pensjonister slik at alle får 100 pst. grunnpensjon uavhengig av sivilstand.
- Øke pensjonsopptjeningen fra 3,00 til 3,50 pensjonspoeng for ulønnet omsorgsarbeid.
- Innføring av pensjonsopptjening for avtjent verneplikt.
- Innføre en ordning hvor minstepensjonen avkortes med 80 pst. av opptjent inntektpensjon.
- Øke minstepensjonen til 2G, slik at særtillegget økes fra 74 pst. (lav sats) til 100 pst. av G, og fra 94 pst. (høy sats) til 100 pst. av G.
- Innføre fleksibelt uttak av pensjon fra fylte 62 år og at det legges til rette for at man kan kombinere arbeidsinntekt og pensjon uten at det skal føre til avkortning av pensjonsutbetalingene.
- Sørge for en praktisering av samordningsloven, slik at ingen taper på å ha opptjent pensjonspoeng i folketrygden (negativ effekt).»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 82 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.19.24)

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Øyvind Korsberg på vegne av Presidentskapets medlem Carl I. Hagen
- forslag nr. 2, fra Presidentskapets medlem Inge Lønning

Det voteres over forslag nr. 2, fra Inge Lønning. Forslaget lyder:

«I Stortingets forretningsorden gjøres følgende endring:

§ 11 nytt tredje ledd skal lyde:

Partigrupper som ikke har medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen, kan tiltre komiteens behandling av en angitt grunnlovssak eller kontrollsak en uke etter at det er gitt melding til Presidentskapet om tiltredelsen. Den som tiltre behandlingen av en sak, har samme rettigheter og plikter som komiteens medlemmer for så vidt angår den aktuelle saken. I meldingen til Presidentskapet oppgis hvilken representant som vil delta i behandlingen. Får representanten innvilget permisjon etter at melding er sendt, kan gruppen inngi ny melding om at et annet medlem vil tiltre saken.»

Votering:

Forslaget fra Presidentskapets medlem Inge Lønning ble med 93 mot 14 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 13.19.54)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 1, fra Presidentskapets medlem Carl I. Hagen. Forslaget lyder:

«I Stortingets forretningsorden gjøres følgende endring:

§ 11 nytt tredje ledd skal lyde:

Partigrupper som ikke har medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen, kan tiltre komiteens behandling av en angitt grunnlovssak eller kontrollsak etter å ha gitt melding om det til komiteen. Den som tiltre behandlingen av en sak har rett til å delta på komiteens møter, høringer og befaringer knyttet til den aktuelle saken, men kan ikke delta i avstemninger, eller fremsette merknader eller forslag i komiteens innstilling. I meldingen til komiteen oppgis hvilken representant som vil delta i behandlingen. Får representanten innvilget permisjon etter at melding er sendt, kan gruppen inngi ny melding om at en annen av gruppens medlemmer vil tiltre saken.»

Votering:

Forslaget fra Presidentskapets medlem Carl I. Hagen ble med 84 mot 23 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 13.20.08)

Presidentskapet hadde innstilt:

I

I Stortingets forretningsorden gjøres følgende endringer:

§ 10 skal lyde:

Samtlige stortingsrepresentanter – unntatt de som eventuelt er fritatt etter § 4 annet ledd siste punktum – fordeles på disse fagkomiteene:

1. Arbeids- og sosialkomiteen
2. Energi- og miljøkomiteen
3. Familie- og kulturkomiteen
4. Finanskomiteen
5. Helse- og omsorgskomiteen
6. Justiskomiteen

7. Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen
8. Kommunal- og forvaltningskomiteen
9. Kontroll- og konstitusjonskomiteen
10. Næringskomiteen
11. Transport- og kommunikasjonskomiteen
12. Utenriks- og forsvarskomiteen

Presidenten: Her har Fremskrittspartiet varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Presidentskapets innstilling ble bifalt med 83 mot 24 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 13.20.37)

Videre var innstilt:

§ 11 annet ledd skal lyde:

Alle partigrupper skal ha medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen. For øvrig bør gruppene, så langt råd er, være forholdsmessig representert i komiteene. Partigrupper som ikke har fått medlem i alle komiteer etter denne fordelingen, kan kreve at gruppens medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen også oppnevnes som medlem av en av de andre fagkomiteene. Valgkomiteen gir Stortinget trykt melding om oppnevnelsene.

Presidenten: Fremskrittspartiet og Høyre har varslet at de her subsidiært støtter innstillingen.

Votering:

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

§ 12 annet ledd nr. 5 og nr. 13 oppheves. Nåværende nr. 6 til 12 blir nr. 5 til 11.

§ 12 annet ledd nr. 6 skal lyde:

Justiskomiteen: Saker om rettsvesen, kriminalomsorg, politiet, sivile vernepliktige, andre justisformål, *sivil beredskap*, billighetserstatninger, alminnelig forvaltningslovgivning, straffelovgivning, prosesslovgivning og alminnelig sivillovgivning.

§ 12 annet ledd nr. 8 skal lyde:

Kommunal- og forvaltningskomiteen: Saker om kommunal forvaltning, regional- og distriktpolitikk, innvandringspolitikk, boligforhold, bygningssaker, nasjonale minoriteter, samiske spørsmål *unntatt reglene om valg til Sametinget*, saker om organisering og virkeområde for statlig forvaltning, statens fellesadministrasjon, statlig personalpolitikk – herunder lønns- og pensjonsforhold, og partistøtte.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Presidentskapets innstilling ble bifalt med 84 mot 23 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.21.22)

Videre var innstilt:

§ 12 annet ledd nr. 9 første ledd ny bokstav g skal lyde:
g. *meldinger fra Ombudsmannsnemnda for Forsvaret og Ombudsmannsnemnda for sivile vernepliktige*

Votering:

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

§12 annet ledd nr. 12 skal lyde:

Utenriks- og forsvarskomiteen: Saker om utenrikske forhold, *militært forsvar*, utviklingshjelp, saker som angår norske interesser på Svalbard eller i andre polarområder og – i alminnelighet – saker som gjelder avtaler mellom den norske stat og andre stater eller internasjonale organisasjoner.

Når andre komiteer enn *utenriks- og forsvarskomiteen* behandler saker som berører norske utenrikske interesser eller norske interesser på Svalbard eller i andre polarområder, skal utkast til innstilling fra vedkommende komité forelegges *utenriks- og forsvarskomiteen* til uttalelse før innstillingen avgis.

I § 13 første ledd skal «en utvidet utenrikskomité» endres til «en utvidet utenriks- og forsvarskomité».

§ 13 annet ledd første punktum skal lyde:

Den utvidede *utenriks- og forsvarskomité* har til oppgave å drøfte med regjeringen viktige utenrikspolitiske, handelspolitiske, sikkerhetspolitiske og *beredskapsmessige* spørsmål.

§ 13 tredje ledd første punktum skal lyde:

Den utvidede komité består av de ordinære medlemmer av *utenriks- og forsvarskomiteen*, av Stortingets president og lederne i partigruppene (hvis de ikke allerede er medlemmer av *komiteen*).

§ 13 fjerde ledd annet punktum skal lyde:

Presidentskapet kan, etter anmodning fra vedkommende gruppe, bestemme at en vararepresentant som møter i *utenriks- og forsvarskomiteen*, skal møte også i den utvidede komité.

I § 13 siste ledd første punktum skal «den utvidede utenrikskomité» endres til «den utvidede utenriks- og forsvarskomité».

I § 13 a annet, tredje og sjette ledd skal «utenrikskomiteen» endres til «utenriks- og forsvarskomiteen» og «utenrikskomiteens» endres til «utenriks- og forsvarskomiteens».

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de ønsker å stemme imot de refererte endringer.

Votering:

Presidentskapets innstilling ble bifalt med 82 mot 24 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.22.33)

Videre var innstilt:

§ 14 tredje ledd skal lyde:

Har ikke Stortinget gjort særskilt vedtak i annen retning, skal komiteene ha uforandret sammensetning på alle storting i samme valgperiode, dersom da ikke *partigruppene foreslår endringer som gjelder representanter fra egen gruppe eller* avgang blant medlemmene gjør det nødvendig å foreta endringer.

II

I Reglement for åpne kontrollhøringer skal § 2 første ledd annet punktum lyde:

Etter forretningsordenen § 12 nr. 9 femte ledd kan likevel en tredjedel av medlemmene i kontroll- og konstitusjonskomiteen kreve at det avholdes komitéhøring i kontrollsaker.

III

Endringene trer i kraft 1. oktober 2009.

Votering:

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykkjer i at Nærings- og handelsdepartementet i 2009 kan gi tilsegn om tilskot på 153,7 mill. euro i tillegg til den eksisterende løyvinga for å delta i dei frivillige programma til Den europeiske romorganisasjonen ESA. Samla ramme for nye tilsegner og gammalt ansvar skal likevel ikkje overstige 183,2 mill. euro.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Ingebrigt S. Sørfonn satt fram et forslag på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at ansvaret for regnskapsretten, herunder revisorloven, regnskapsloven og bokføringsloven, samt selskapsretten, herunder aksjeloven, allmennaksjeloven og selskapsloven, samles i ett departement for å styrke hensynet til verdiskaping og regelforenkling.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:67 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingebrigt S. Sørfonn og Hans Olav Syversen om å styrke hensynet til verdiskaping og regelforenkling ved å samle ansvaret for næringslivsrelaterte lover i ett departement – bifalles ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 93 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.24.12)

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Torbjørn Hansen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre
- forslag nr. 2, fra Ingebrigt S. Sørfonn på vegne av Kristelig Folkeparti

Det voteses først over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget gir Regjeringen fullmakt til helt eller delvis nedsalg i Entra Eiendom AS.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ble med 63 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.24.51)

Presidenten: Det voteses så over forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Regjeringa får fullmakt til å børsnotera Entra Eiendom AS ved sal av aksjar eller ved ein aksjeemisjon slik at statens eigarandel vert redusert til minimum 34 pst.»

Presidenten antar at Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre nå vil støtte forslaget fra Kristelig Folkeparti subsidiært.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 57 mot 50 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.25.20)

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 29 (2008–2009) – om Entra Eiendom AS – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstilt:

1. inntil 427,5 mill. kroner knytt til førstehandsomsetning av fisk, der det er ein føresetnad at tilsegn om garantiar blir gitt knytt til eigne garantiavtaler for det enkelte fiskesalslag.
2. inntil 97,5 mill. kroner knytt til fiskerinæringa elles.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 9 [13:25:54]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Ønsker noen ordet før møtet heves?
– Dermed er møtet hevet.

Møtet hevet kl. 13.26.